ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 901 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1899 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30—12 7 ՀԷՄԶԻՒ ԻՒԼ ԱԽ" 1317 30 ԻԼՈՒԻ 1315 Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 901

20 ՓԱՐԱՅԻՆ

ԲԻԶԱՆԹԻՈՆ

20 ՓԱՐԱՅԻՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԶԱՆԴ ՔԵԶԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԴԱԾԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅՈՑԹԵՐՈՑ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

"یوزانتیون"
امتیجه یومی وسیاسی غزته سی صاحبی وباش یازمسئولی
یوزانت کچیان
مطبعه دار اولدیغی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولی
دائره ده مصونه ده در

ՆՈՐ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆԸ

ԱՒ Պ. ՈՐԾԱԿ ԱՂՊՕՅԱՃԵԱՆ

Տե՛ս.— Ազգային կեդրոնական վարժարանի մասին գրածդ կարդացի։ Այդ գրութիւնդ չատ մը իրաւացի դիտողութիւններու հետ մէկտեղ չատ մըն ալ սխալ տեղեկութիւններ կը պարունակէր. բայց ինչ որ կը հարկադրէ զիս այս տողերը գրելու՝ նախ քու գրելու կերպդ է. յետոյ այն ճըշմարտութիւնը զոր նոյն իսկ քու անձիդ վրայ չես կրցած նչմարել։

Նախորդ և այդի կեդրոնականներուն ծրագիրները քով քովի դիր մէկ անգամ. բաղդատէ՛ և տե՛ս թէ իրաւագիտութեան դասը Գ. դասարանէն վերցուած ըլլալէ զատ ի՞նչ պակաս կրնաս գտնել հիմնական ծրագրին մէջ. և այս սխալ տեղեկութիւն մը չէ՛, վասն զի այդ դասը աւելի արդիւնաւոր կերպով կրնայ աւանդուիլ Դ. դասարանին մէջ։

Սխալ է նաեւ թէ՝ վարժարան մըտնելու համար դիմողներուն թիւն հետզհետէ պակսելու վրայ եղած ըլլայ։ Արձանագրութիւններ, որոնց ճշդութեան մասին կասկածելու ոչ իրաւունք ունինք ոչ պատճառ, այդ ըսածիդ բոլորովին հակառակը կ'ապացուցանեն. և տարբերութիւնը, թէեւ տակաւին աննշան, բայց միշտ գոհացուցիչ է. նկատելով միանգամայն թէ ընդունելութեան պայմաններն աւելի բարեփոխուած ըլլալով հանդերձ ընդունուողներուն թիւին վրայ ալ կը տեսնուի առաւելութիւն։

Գրութեանդ նպատակն է ցուցնել թէ ինչո՞ւ վարժարանը բաւական թուով աշակերտ չի գտներ կազմելու համար բարձրագոյն դասարանները. ասոր համար կ'թուես չատ մը պարագաներ որոց գրէթէ ամէնն ալ կ'վերաբերին ծրագրին, ներքին կարգապահութեան ու աշակերտներու հետ վարուելու կերպին. ըստ իս այս թուածներուդ և ոչ մէկը ճշմարիտ արգելք մ'է պէտք եղած թուով աշակերտ գտնուելուն. բայց հոգ չէ, կարծիդդ կրնար հիմնապէս ալ սխալ եղած ըլլալ, ատոր համար չպիտի մեղադրէի զքեզ, բաւական է որ քու կարծիդդ այդ էր. պէտք է նաեւ խոստովանիլ թէ ուրիշ ամէն վարժարաններու պէս կեդրոնականն ալ ունի այդ կէտերուն մէջ իր պակասութիւնները, զորս անկեղծութեամբ ուշադրութեան առարկայ ընելը, չէ թէ պարսաւելի, ընդհակառակը չատ գովելի գործ մ'է. և ա՛լ աւելի կ'ուրախանամ երբ այդ կարգի ուսումնասիրութիւն մը ընող ըլլայ դպրոցին պըտղոյն հազիւ կռնակէն հանած պատանի մը. այս ուրախութիւնն երկու գլխաւոր պատճառէ առաջ կուգայ. նախ՝ թէ կեդրոնականի աշակերտը, չըսեմ չրջանաւարտը, լուրջ խնդիրներով զբաղելու գլուխ ունեցող մը, ու այս կերպով հանրութեան օգտակար ըլլալու փափաքող մ'ըլլալը կը ցուցնէ. երկրորդ՝ թէ այդ աշակերտը դարձեալ մանկավարժական և հոգեբանական չատ աղուոր դիտողութիւններ ընելու կարող կ'ըլլայ. այս ուրախութիւնը կրցաւ տալ ինծի այդ գրութիւնդ, և ինծի պէս մտածող միւս դաստիարակներուդ ալ անտարակոյս. ուստի կ'չնորհաւորեմ զքեզ, եւ սակայն ալ աւելի կ'չնորհաւորեմ վարժարանն որ ամէնէն աննպաստ պարագաներու մէջ անցուցած այս երկրորդ չրջանին մէջ կարող եղեր է քեզի պէս մը հասցնելու։ Գրութեանդ վերի մասերը կարդալէ յետոյ յոյս ունեցայ որ այս պարագան վրիպած չպիտի ըլլար քու ուշադրութենէդ, և անոր համեմատ չարադրած պիտի ըլլայիր վարի մասերը, և սակայն անակնկալ մը եղան ինծի այն տողերդ ուր տեսակ մը դառնութեամբ կ'յիշէիր քանի մը պզտիկ մտքի պարագաներ՝ իրը պատճառ վարժարանի յետամնացութեան. բայց, հաւատա՛, տղա՛ս, որ այդ պատգառները բացարձակապէս պզտիկ, չարաբերապէս ա՛լ աւելի պզտիկ, անչնչան ըլլալու չափ պզտիկ, եթէ դեռ եկած են ձեր սրտին, պատճառն այն է որ Ազգ. կեդր. վարժարանի մէջ կ'աչակերտէիք։ Նպատակէս գուրս է քննել այստեղ թէ ինչո՞ւ կեդրոնականը բաւական թուով աշակերտ չունենար, բայց գիտցի՛ր որ այդ պատգառները կէտի մը չափ տեղ չունին և չեն ալ կրնար ունենալ չարքին մէջ բուն պատճառներուն՝ որոց հիմնական արժէքն ալ զրօ է։

Անակնկալ մը եղան դարձեալ այն տողերդ ուր չատ անյարմար լեզուով մը կ'քննադատէիր այս կամ այն վարմունքն այն անձերուն, որոց ամէն բանէ առաջ չնորհակալութիւն պէտք էր յայտնել իրրեւ ատոր նոյն վարժարանին եւ իրրեւ ազգային անհատ։ Լա՞ծ ես ռամկական սա առածը. «Ուտողը չիյտէ, բրդողը գիտէ»։ Դուն ուտողն էիր մինչեւ հիմա, օր մըն ալ բրդողը պիտի ըլլաս հարկաւ, այն ատեն դո՛ւ ալ կ'գիտնաս. ըսել չեմ ուզեր թէ այդ անձերն ամենեւին թերութիւններ չունին, կամ թէ պէտք չէ որ իրենց սխալ քայլերուն մէջ քննադատուին, սակայն չեմ ալ հանդուրժեր որ դո՛ւ ալ հետեւած ըլլաս այն կարգ մը գրիչ բռնողներուն որ մեկուէ մը մէկ գործը քննադատելու ելած առենին, այնպէս կ'կարծեն թէ այդ անձին բոլոր անցեալ ծառայութիւններն այլ եւս բնաւ պարտականութիւն մը չեն դներ հանրութեան վրայ. ա՛լ դադրած է ան արժանիք մ'ունենալէ, ալ կրնան ուզածնուն պէս գլինքը կոցել, խածնել, ծաղրել, մրոտել ամէն մէկն իր ունակութեան համեմատ, ինչպէս որ ըրին յարգելի եղիսին, առանց մտածելու գոնէ որ այս ընթացքն օր մը վիրենք ալ այն վիճակին պիտի ենթարկէ անտարակոյս։

Կը յիշես անշուշտ այն օրերն ուր լրագիրները, — ի գլուխ որոց Բիւզանդիոնը, — կը պոռային «Կեդրոնականը պէտք է բացուի, ինչ որ ալ ըլլայ.» և ահա բացուեցաւ ան, անխախտ պահելով ծրագիրը և կրելի եղածին չափ ալ ուսուցիչները. անոնք որ ըրին փափաքած այս գործը, իրենք գիտեն թէ ինչ յոգնութիւններով, թէեւ չունին իրաւունք, և ոչ ալ չահ, մեզմէ պահանջելու որ լռենք իրենց թերութիւններուն վրայ. գոնէ մենք ալ անոնց մէկ չգիտցածը սորվեցնելու կամ ւիացածը յիշեցնելու ելած առեններս, պէտք է գործածենք այն զուարթ». Հեղինակը սոյն նչանաբանով կ'սկսի իր գրքոյկը, 160 էջէ բաղկացեալ, որ ըստ յայտարարութեան յառաջաբանին, պիտի պարունակէ ըստ ծրագրի «Տարրական Դասընթացքի Ա. տարիին մէջ ուսանդուելիք բոլոր առարկաներուն ընդլայնումը»։ Լա՛ւ, «Լօ՛րեթօ եչ պէօխէ»։

Փոքրիկ encyclopédie մը ըսէք սըւոր, որ միակ գասագիրքը պիտի ըլլայ տարրական դասարանին իշամ ծնողաց և աչակերտաց և ի վերջոյ գրաւաճառներուն։ Գազափարը, թէեւ ընդօրինակուած, ըստ ինքեան գէշ չէ, սակայն հարկ է գիտնալ որ եւրոպական նմանօրինակ գործերն հեղինակուած են և կ'հեղինակուին ձեռնհաս խմբակի մը կողմէն, իւրաքանչիւրը մանկավարժ և իր ճիւղին մէջ կարող, մինչդեռ մեր հեղինակն աննկերելի յանձնապաստանութեամբ մը ճամբայ եւած է իր ունեցած կամ չունեցած ոյժերովը միայն, որով ստիպուած է երբեմն կարկատաններ չինել [այոթոբ, այոթոբ սէօյլէ] կարճ կամ երկայն, հագուեցնելու համար լրջօրէն իր ղաբրն մանուկները։

Հեղինակը թող ներէ մեզ դիտել տալ այս առթիւ հետեւեալները.

1. Լրջութիւն քարոզող հեղինակէ մը կ'պահանջուի «նախ առնել և ապա ուսուցանել»։ Սոյն կատարուած գործն իրրեւ գովելի նորութիւն մը իր տեսակին մէջ, կ'պահանջէր չատ աւելի լուրջ աշխատութիւն, խնամք և հոգածութիւն և փորձառութիւն տեսչին սխալներէն, քան թէ հապճեպ սարքուածք մը անձնական գաղափարներու և կարծիքներու, յաճախ կրցկտուր։

2. Թէ Ընթերցարանը չի պարունակեր ընդլայնումը տարրական դասընթացքի Ա. տարւոյ առարկաներուն ամրողջովին, եղածներն ալ չատ հարեւանցի են և երբեմն սխալ, որոնցմով տղան չէ կարող դասընթացք մը բոլորել։ Ինչո՞ւ զանց առնուած է մանաւանդ թուաբանութեան մասը, արդեօք բաց դո՞ւռ մը ձգելու համար իր միւս դասագիրքերուն։ Եթէ այսպէս է, չարաչար կ'սխալի, հակառակ մէջ է, որովհետեւ ո՛չ ոք պարտաւոր է իր ընթերցարանը գնելու ատեն թուաբանութեան պէտքին ալ ծառայութիւն մը մատուցանել։ Ո՛չ ապաքէն այս պարագան զինք հակասութեան մէջ կ'ձգէ։ Դիւրութեան սիրալ։

3. Ո՛ր մոլորակի բնակիչներուն համար գրուած է արդեօք այս գիրքը. եթէ Պոլսեցի և գաւառացի մանուկներու համար է ան, հապա ի՞նչ կ'նշանակեն սա պզտիկ ոտանաւորները, հանելուկներն և առածները, մեծաւ մասամբ ռուսահայ գրքերէ ընդօրինակուած և բառ առ բառ թարգմանուած։ Ըսէ՛ք, կ'աղաչեմ, ի՞նչ հաւատքով, ի՞նչ նպատակով և մանկավարժական ո՞ր օրէնքով է որ Պոլսեցի տղան կ'ստիպէք ի բերան անելու և բացատրել սա գլուխ—գործոցները (?)

—«Ռ-ռ-ռ-ռ եկաւ վարդ չունի, Մազոցը կայ զարդ չունի, էլ ո՞վ ասար գոյդ չունի, ուր ես գացի ա՛յ գարուն։»=Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք։

—«Ընձուղն եկաւ ջուրը գնաց, ընկաւ ու կուժը կոտրեցաւ, ճո՛ր եղնոր ճո՛ր։»=Ի՞նչ պատուական լեզու և ի՞նչ ճաշակ։

—«Վաղ, լագօ, հաճի բէգօ, յուսուէ կ'կգաս, սև սարերուց. ի՞նչ ես բերեր, թուղթ մը սապոն. ո՞ւր կը տանես, Սուսկայ մածուն. որ ի՞նչ ատե, լաչիկ լուսյ թալի գլխուն...։»=Է. պապէ, սըղոր քորդերէն չըսէ՞ք։ Աչակերտը թողէք, դասատուն կը հասկնա՞յ և ինչո՞ւ...։

—«Գացէք մեծ վարպետ բերէք, աղուորին խոշտան ձեռեցէք, արեգակն երես ըրէք, լուսնկան աստառ ձեռեցէք, ինչ սէր կայ գրէք սուտակ, ինչ անոյշ բաներ կան կռճակ։» Հովեր տարուբեր, գէշը տար աղուորը բեր, գէշին տէրը արեւ չունի, աղուորին գիշերն է արեւ։

=Ա՛ս ալ Ակնեցիներէն առեր էք։ Եղբայր, ատոնք իրրեւ ժողովրդային երգեր այո՛ ունին իրենց նչանակութիւնը և արժէքը, սակայն ոչ իրրեւ տղոց արտասանելի կտորներ։ Դուք բան մը լսեր էք, սակայն սխալ էք հասկցեր, սա վերի ոտանաւորը սիրահարական կտոր մըն է, փոխաբերութիւններով լեցուն, ի՞նչպէս կը բացատրէք ձեր տղաքներուն. ըսէք...։

Այսպէս են նաեւ ձեր առածներն և հանելուկները, թիւրքմէներէն, քուրդերէն և չիներէն բառերով լեցուն, զորս կ'յանձնարարէք գոց ընել տալ մեր պզտիկներուն՝ անշուշտ ըստ անգրկրհեղեան մանկավարժութեան։ Գէթ փորձած ունի՞ք։

4. Ձեր Քերականութիւնն ալ, հայերէնը թողունք, ընդհանրական քերականութեան և ուղիղ բանի սահմաններէն գուրս կ'ելնէ իր առաջին դասին մէջ իսկ։ «Տա՛ք, սա ի՞նչ է, —իր մըն է. երկու տեսակ իր կայ, ընդհա՛ր և անդա՛ր։» Personne, animal, chose, անյը, կենդանին և իրը, դուք ամէնն ալ մէկ չրով կ'լուաք և «իր» կ'անուանէք։ Եզա՛ւ, լմնցա՛ւ։ Ցետոյ, փոխանակ ատիճանաբար Մատաֆ Բանէները ճանչցնելու, առաջին դասին մէջ նախադասութեան սահմանը կուտաք, ըսելով. «Ընչ իրէ մը վրայ դրածնիլ բան մը ըսէ, նախադասութիւն է.» եւ անմիջապէս վարը հրահանգ կուտաք նախադասութիւնները գտնելու։ Ո՞ր քերականութեան մէջ տեսած էք նախադասութեան այդպիսի սահման մը, եթէ «ազուոր ոչխար» ըսելն նախադասութի՞ւն է։ Տղաք սա ձեր նախադասութիւններ ի՞նչպէս գտանն առաջին դասին մէջ, ասիկայ գործնակա՞ն է։

—«Եղբայրս եկաւ, քոյրս գնաց». այսպէս իրարու հետ կապուած երկու նախադասութիւններ ի՞նչ կ'ըսուին։» =Երեք ըլլայ նէ ի՞նչ կ'ըսուի...։

—«Ուրեմն, հանգամանք որպիսութիւն ցուցնող բառերը նախադասութեան մէջ ի՞նչ պաշտօն կ'կատարեն։ —Ընթականին ինչպէս ըլլալը կ'ցուցնեն։ [Մէյօն ենթական՞ է։] — Ուրեմն, տղաքս, այդ տեսակ բառերուն ածական անունը պիտի ասնք։» =Այդ տեսակ բառերուն, բարեկամ, ածական չեն ըսեր, Սթոփըֆլէ կ'ըսեն։

—«Ժամանակ, տեղ, կերպ եւ ասոնց նման բառերը նախադասութեան մէջ ո՞ւրեք կ'ըսուին։» =Ա՛ս ալ սխալ. հապա նախադրութիւնները կամ յատկադրութիւնները՞ը։

Եւ այսպէս կ'չարունակուի. «Թո՛ղ գկանաչս և գմանկտես»։

5. Ձեր Աչխարհագրութիւնն ալ չատ ծխթիալ է իրաւ որ. օրինակ. «Երբիմն գետերուն ջուրերը լեռներէն վար իջած ատեն ճամբայ չեն փնտրեր որպէս զի ծովը թափին, տեղ տեղ կը ժողովուին և անդրէ կը հան. [խո՛ղճ ջուրեր.] Ջուրերուն այս հաւաքուած տեղը լիճ կ'ըսուի»։ =Կեցցե՛ս. բանէ լիք չկայ։ —«Լիճերն ջուրերն հանդարտ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳՐԱԴԱՏԱԿԱՆ [2]

ՄԵՐ ԴԱՍԱԴԻՐԲԵՐՈՒՆ

ՈՂՈՐՄԵԼԻ ՎԻՃԱԿԸ

Միացեալ ընկերութեանց Մայրենի լեզուներուն մօտ անցնելէն ետքը, ֆեդերուն ըղըլմանութիւններէն գլուխիս ուռած, «Տարերք»ներուն տափակ անհամութիւններէն զզուած, սոյն կարգի նոր գործերէն աւելի խնամք և աւելի կատարելութիւն պահանջելու իրաւունքն ունէինք. դժբախտութիւնն այն է որ մեր ակնկալութեանց այդ բաղձալի հեռանկարը խաբուսիկ սուտեր մ'է դէթ առ այժմ, որովհետեւ մեր հեղինակներն իրենց աւանդական ախորժն չունին երբեք, և եթէ նորութիւն մը կայ այն ալ կրթական ծրագիրն է, որ ամէնուն ճակտին զարկը կ'կազմէ, առանց սակայն գործին մէջ մասնակցութիւն ունենալու։ Ուսումն. Խորհրդոյ չափուած, ձեւուած վաւերագրերը չենք հաշուեր։

Տարրական դասընթացքի վերաբերեալ նոր դասագիրքերուն խօսքն ըրած ատենիս ակնարկ մ'ալ Պօյաճեան Ընթերցարանին։

«Ուսումը ըլլայ լուրջ և մանուկը

պատկերացած։ Ըսէ՛ք, կ'աղաչեմ, ի՞նչ հաւատքով, ի՞նչ նպատակով և մանկավարժական ո՞ր օրէնքով է որ Պոլսեցի տղան կ'ստիպէք ի բերան անելու և բացատրել սա գլուխ—գործոցները (?)

—«Ռ-ռ-ռ-ռ եկաւ վարդ չունի, Մազոցը կայ զարդ չունի, էլ ո՞վ ասար գոյդ չունի, ուր ես գացի ա՛յ գարուն։»=Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք։

—«Ընձուղն եկաւ ջուրը գնաց, ընկաւ ու կուժը կոտրեցաւ, ճո՛ր եղնոր ճո՛ր։»=Ի՞նչ պատուական լեզու և ի՞նչ ճաշակ։

—«Վաղ, լագօ, հաճի բէգօ, յուսուէ կ'կգաս, սև սարերուց. ի՞նչ ես բերեր, թուղթ մը սապոն. ո՞ւր կը տանես, Սուսկայ մածուն. որ ի՞նչ ատե, լաչիկ լուսյ թալի գլխուն...։»=Է. պապէ, սըղոր քորդերէն չըսէ՞ք։ Աչակերտը թողէք, դասատուն կը հասկնա՞յ և ինչո՞ւ...։

—«Գացէք մեծ վարպետ բերէք, աղուորին խոշտան ձեռեցէք, արեգակն երես ըրէք, լուսնկան աստառ ձեռեցէք, ինչ սէր կայ գրէք սուտակ, ինչ անոյշ բաներ կան կռճակ։» Հովեր տարուբեր, գէշը տար աղուորը բեր, գէշին տէրը արեւ չունի, աղուորին գիշերն է արեւ։

=Ա՛ս ալ Ակնեցիներէն առեր էք։ Եղբայր, ատոնք իրրեւ ժողովրդային երգեր այո՛ ունին իրենց նչանակութիւնը և արժէքը, սակայն ոչ իրրեւ տղոց արտասանելի կտորներ։ Դուք բան մը լսեր էք, սակայն սխալ էք հասկցեր, սա վերի ոտանաւորը սիրահարական կտոր մըն է, փոխաբերութիւններով լեցուն, ի՞նչպէս կը բացատրէք ձեր տղաքներուն. ըսէք...։

Այսպէս են նաեւ ձեր առածներն և հանելուկները, թիւրքմէներէն, քուրդերէն և չիներէն բառերով լեցուն, զորս կ'յանձնարարէք գոց ընել տալ մեր պզտիկներուն՝ անշուշտ ըստ անգրկրհեղեան մանկավարժութեան։ Գէթ փորձած ունի՞ք։

4. Ձեր Քերականութիւնն ալ, հայերէնը թողունք, ընդհանրական քերականութեան և ուղիղ բանի սահմաններէն գուրս կ'ելնէ իր առաջին դասին մէջ իսկ։ «Տա՛ք, սա ի՞նչ է, —իր մըն է. երկու տեսակ իր կայ, ընդհա՛ր և անդա՛ր։» Personne, animal, chose, անյը, կենդանին և իրը, դուք ամէնն ալ մէկ չրով կ'լուաք և «իր» կ'անուանէք։ Եզա՛ւ, լմնցա՛ւ։ Ցետոյ, փոխանակ ատիճանաբար Մատաֆ Բանէները ճանչցնելու, առաջին դասին մէջ նախադասութեան սահմանը կուտաք, ըսելով. «Ընչ իրէ մը վրայ դրածնիլ բան մը ըսէ, նախադասութիւն է.» եւ անմիջապէս վարը հրահանգ կուտաք նախադասութիւնները գտնելու։ Ո՞ր քերականութեան մէջ տեսած էք նախադասութեան այդպիսի սահման մը, եթէ «ազուոր ոչխար» ըսելն նախադասութի՞ւն է։ Տղաք սա ձեր նախադասութիւններ ի՞նչպէս գտանն առաջին դասին մէջ, ասիկայ գործնակա՞ն է։

—«Եղբայրս եկաւ, քոյրս գնաց». այսպէս իրարու հետ կապուած երկու նախադասութիւններ ի՞նչ կ'ըսուին։» =Երեք ըլլայ նէ ի՞նչ կ'ըսուի...։

—«Ուրեմն, հանգամանք որպիսութիւն ցուցնող բառերը նախադասութեան մէջ ի՞նչ պաշտօն կ'կատարեն։ —Ընթականին ինչպէս ըլլալը կ'ցուցնեն։ [Մէյօն ենթական՞է։] — Ուրեմն, տղաքս, այդ տեսակ բառերուն ածական անունը պիտի ասնք։» =Այդ տեսակ բառերուն, բարեկամ, ածական չեն ըսեր, Սթոփըֆլէ կ'ըսեն։

—«Ժամանակ, տեղ, կերպ եւ ասոնց նման բառերը նախադասութեան մէջ ո՞ւրեք կ'ըսուին։» =Ա՛ս ալ սխալ. հապա նախադրութիւնները կամ յատկադրութիւնները՞ը։

Եւ այսպէս կ'չարունակուի. «Թո՛ղ գկանաչս և գմանկտես»։

5. Ձեր Աչխարհագրութիւնն ալ չատ ծխթիալ է իրաւ որ. օրինակ. «Երբիմն գետերուն ջուրերը լեռներէն վար իջած ատեն ճամբայ չեն փնտրեր որպէս զի ծովը թափին, տեղ տեղ կը ժողովուին և անդրէ կը հան. [խո՛ղճ ջուրեր.] Ջուրերուն այս հաւաքուած տեղը լիճ կ'ըսուի»։ =Կեցցե՛ս. բանէ լիք չկայ։ —«Լիճերն ջուրերն հանդարտ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Խորհրդարանին գումարումը. — Պահեստիներն ի զէն կոչուած.— «Յիշեցէք Մէճուպէն». — Քանի մը կարեւոր կէտերու աշխարհագրութիւնը.—Կանաչ Տետրակը.— Պատրաստութիւնք նաւարաններուն.—Կարծիքներ։

Թագուհին վերջապէս հաւանեցաւ Խորհրդարանին գումարման Հոկ. 17ին և ստորագրեց պահեստիներու ի զէն կոչման յայտարարութիւնը։ 1885էն, այսինքն Աֆղանեան դէպքերէն ի վեր, երբ Ռուսիոյ դէմ Անգլիա քիչ մնաց պատերազմ պիտի ընէր, պահեստիք ի զէն կոչուած չէին։ Կը հասկցուի թէ Անգլիացիք պատրաստ չեն եղեր։ Հետեւաբար վերջին թղթատարով առնուած անգլիական օրաթերթք զինուորական պատրաստութեանց մանրամասնութիւններով լեցուն են։ Ոչ թէ միայն զանազան ընկերութեանց խոշոր շոգենաւերը վարձուած են, այլ հրաման տրուած է քանի մը յածանաւերու որ կազմ եւ պատրաստ ըլլան։ Նախարարութեան փութկոտութեան բաղդատմամբ՝ մասնաւոր կարեւորութիւն կ'տրուի Այգատական պնտերու բողոքներուն։ Ճառերով, միթինկներով, հանրային կարծիքը կ'ջանան գրգռել Լորտ Սալզպըրիի դահլճին՝ մանաւանդ Չէմպըլէնի դէմ։

—Զոր. Հուայթ երբ Տըրպանէն Բէգէրմարիցպուրկ [մայրաքաղաք Նադալի] կ'մեկնէր, ամբոխը գոչեց իր չուրջ.—«Յիշեցէք Մէճուպէն»։ Զարմանալի է որ Պօէրք սկսան յանկարծ պաղիլ։ Ժուպէռ զօրավար սահմանագլխէն Բրեդորիա մեկնեցաւ։ Գէշ նշան մը կ'համարուի այս մեկնումը։ Կը կարծուի թէ Պօէրք Ժուպէռէն նախամեծար կ'համարին Վիլժօէն զօրավար, և աղերսագիր տալով՝ անոր հրամանատարութիւնը պիտի խնդրեն կառավարութենէն։ Կրնայ ըլլալ. բայց լուրն անգլ. աղբիւրէ տրուած է։ Ինկական և Ինկօկօ կեդրոնները բռնուած են Պօէրներէն։

— Ինկական երկաթուղայ կայարան մ'է Նիւքասլի և Կլէնքոյի միջեւ, միեւնոյն գծին վրայ Հանհասւըրի հիւսիսային կողմը։ Կլէնքօ, ինչպէս արդէն ըսինք, Տընտի քաղաքին մէկ ճիւղն է։ Ինկօկօ՝ Լէնկսնէքի հարաւային կողմը երկաթուղայն վրայ եւ Նիւքասլի հիւսիսային կողմը։ Վերջին գիւղը Լէնկսնէքէն առաջ։ Ինկօկոյի քով կ'գտնուէր Բրօսբէքը բանակատեղին, ուրկից 1881ին ճամբայ ելաւ Սըր Ճօրճ Քոլլի յաղթուելու համար Մէճուպէ Բլուրին վրայ։ Պօթասա կիրճը մին է այն երկու գլխաւոր անցքերէն որք Օրանժէն կ'տանին ի Նադալ։ Միւսն է Վան Ռէնէն կիրճը։ Վրէտէ ի Նիւքասլ գացող ճամբան Պօթասի կիրճէն կ'անցնի. իսկ Վան Ռէնէն կիրճէն կ'անցնի երկաթուղին։

—Եոհաննէսպուրկի հանքագործները, որք ստիպուեցան փախչիլ, հետզհետէ Անգլիա կ'հասնին։ Անոնցմէ քսան հոգիի չափ անցեալ օր Բլիմութ ցամաք ելան և տեսակցողներէ չըջապատուեցան իսկոյն։ Անոնցմէ մին, երիտասարդ, խելացի, պատասխանեց առանց վարանելու.— «Այս պատերա՞զմը. կանխաւ պատրաստուած հնարք մ'է, ոչ ուրիշ բան։— Ինչո՞ւ. — Մեր աչքով տեսանք։ Քուէի իրաւունք պահանջել տուին մեզ, որոց պէտք չունէինք բնաւ։ Ստորագրել տուին բիւրաւոր խնդրերու։ Թշուառութեանց վրայ խօսեցան, զորս մեք բնաւ կրած չենք։ Մեք Թրանսվալ գացած էինք ստակ շահելու։ Ամէն մարդ ալ կ'շահէր։ Որովհետեւ չէինք ուզեր մեր ամբողջ կեանքն հոն անցընել, քաղաքական իրաւունքներուն հոգը չէինք քաշեր։— Ի՞ ուրեմն. — Ի՞ ուրեմն, պատերազմը մեզի համար պիտի չըլլայ, այլ «խոշոր»ներուն համար որք ամբողջ երկիրը ձեռք անցընել կ'ուզեն։» Միւս հանքագործներն ալ նոյն պատասխանը տուին։ Ամենքն ալ թշնամութեանց վրայ ցաւ կ'յայտնեն։

—Թրանսվալ հրատարակեց Կանաչ Տետրակ մը իբրեւ պատասխան օտարահպատակներուն դէմ կարծեցեալ անիրաւութեանց՝ զորս Չէմպըլէն թուած էր Մայիս 10ի պաշտօնագրին մէջ։ Թրանսվալ նախ կ'հաստատէ թէ ինք միայն իրաւունք ունի կարգադրելու իր ներքին սեփական գործերը։ 1884ի պայմանագրութիւնը կ'ճանչնայ և կը հռչակէ իր անկախութիւնն այս կէտին վրայ։ Չէմպըլէն իսկ խոստովանած է զայս 1896 Փետր. 4ի և Մարտ 26ի իր պաշտօնագրերով։ Ուրեմն ըստ իրաւանց Անգլիա չի կրնար պահանջել բան մը. իսկ իրապէս իր փաստերը շատ խեղճ են։ Թրանսվալի կառավարութիւնը գրգռողն է հարաւ-ափրիկեան անգլիական Դաշնակցութիւնը, որոյ նպատակն է փճացնել Թրանսվալի անկախութիւնը։ Արդարութիւն, հաւասարութիւն, ազատականութիւններու բարօրութիւնն ի Թրանսվալ, ասոնք ամենքը պատրուակ են լոկ։ Անգլիա գերիշխանութեան պատերազմ կ'ընէ, ոչ թէ ուրիշ բան։ Ահա նոր Կանաչ Տետրակին պարունակութիւնը։

—Կռուոյն հետեւանքներէն մին է նաւուղչէքներուն սաստիկ սղումը։ Ամերիկացիք մանաւանդ առիթէն օգուտ քաղելով անլուր սղութեամբ վարձու կուտան իրենց նաւերն Անգլիացիներուն։

—Զոր. Ճէյմս Օպէրն (Տե՛ս երէկի Բիւզանդիոն) չընդունիր Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան ցոյց տուած պատճառը թէ ամերիկեան քաղաքացի մը չի կրնար օտար պետութեան մը դիւանագիտական գործակալն ըլլալ։ Արտաքին գործոց պաշտօնատունն երթալով ուզեց բողոքել, բայց նախարարը չընդունեց զայն՝ խիստ զբաղած ըլլալով։ Ունկնդրութիւնն յետաձգուեցաւ։

—Բազմաթիւ Հոլանտացիներ փափաք յայտնած ըլլալով մտնել Պօէրներու բանակին մէջ, Հարաւ Ափրիկեան Հանրապետութեան Ամստերտամի ընդհանուր հիւպատոսը ծանոյց թէ Թրանսվալի կառավարութիւնը չուզեր կամաւոր հաւաքել Եւրոպայէն։ Ուստի, անոնք որ կ'ուզեն Թրանսվալ երթալ մասնակցելու պատերազմին, իրաւունք չպիտի ունենան ստանալու ո և է հատուցում ճամբու ծախքի համար։ Զանազան տեղեր դեռ կ'շարունակեն կազմակերպել նորանոր միթինկներ, անգլիական քաղաքականութեան դէմ բողոքելու համար։

—Մէֆքինկէ հասած լուրեր կ'ծանուցանեն թէ կացութիւնը յանկարծ աւելի վրդովիչ և տագնապալից վիճակ մ'ստացաւ։ Հաչակաւոր Քրոնժէ զօրավար, որ Թրանսվալի մէջ այնքան մեծ ժողովրդականութիւն կ'վայելէ իր հակաբրիտանեան զգացումներուն և ձգտումներուն համար, արեւմտեան սահմանագլխին հրամատար կարգուեցաւ։ Այս ռազմագէտ զօրավարն էր որ Քրիւկէրստորփի մէջ խորտակեց ու փճացուց Ճէյմսընի ուժերը։ Ճշմարիտ Պօէր մ'է՝ հուժկու, քաջարարոյ և ազնկասէր, որ միշտ կ'կրէ կակուղ խոշոր գլխարկ մը։ Զօրքերը կ'պաշտեն զինք։ Քանի մը օր առաջ զրկեց պատուիրակ մը անգլիական բանակը ծանուցանելու համար թէ սահմանագլուխը պիտի արշաւէր իսկոյն, եթէ Նադալի առջեւ հրացանի առաջին հարուած մը արձակուէր։

—Թրանսվալի արտաքին գործոց նախարար Րէյց յայտարարեց թէ կառավարութիւնը կ'փափաքի որ ադամանդի հանքերը շարունակեն իրենց աշխատութիւնները, որչափ ատեն որ կրնան։ Կառավարութիւնը կ'խոստանայ ամէն հնարաւոր միջոց գործադրել այս նպատակաւ։ Քաֆիրներն Եոհաննէսպուրկի մէջ կ'շարունակեն իրենց անկարգութիւններն ու աւարառութիւնները։ Մերթ ընդ մերթ սպանութիւններ ալ տեղի կ'ունենան։ Անգլիացի փախստականք կ'գանգատին թէ Պօէրք զիրենք չափազանց նեղած եւ չարչրկած են։ Բարեյոյսէն հետզհետէ կ'հասնին կարգ մը տեղեկութիւններ որք շատ տխուր գոյնով կ'նկարագրեն այն տառապանքներն ու զրկանքները զորս փախստականք կրած են Պօէրներու ձեռքէն։ Միւս կողմէ Թայմզի թղթակիցն ալ կ'գրէ թէ Պօէրք Թրանսվալի Անգլիացւոց նկատմամբ կէս վայրենիներու պէս կ'վարուին։ Ծաղր, ծիծաղի առարկայ կ'ընեն միշտ և մինչեւ իսկ կ'զարնեն անոնց։ Կատաղի մոլեգնութիւն մը կ'տիրէ Պօէրներուն մէջ։ Իրենց արարքն յաճախ անմիտ եւ տղայական է պարզապէս։ Պօէրներու պատերազմական կազմակերպութիւնն այնքան թերի ու կիսկատար է որ կազմալուծուելու նշաններ կ'տեսնուին անոր մէջ։ Արդէն անկարելի չէ որ անկանոն և կանոնաւոր զօրքերէ բաղկացած բանակի մը մէջ հակառակութիւն եւ նախանձ մուտ չգտնեն։

—Ճօն Մօրլի կ'գրուատէ Լորտերու ժողովին նախագահ Տէվընշայրի դքսին արտասանած ճառը, իր չափաւոր լեզուին համար, և կ'յորդորէ զԹրանսվալ դադրեցնել հակառակութիւնը։ Սըր Հէնրի Քէմբրէլ Պաններման Մէտսդընի մէջ արտասանեց վերջապէս այն ճառն որուն անձկանօք կ'սպասէր ժողովուրդն՝ ազատական ընդդիմադիրներու պետէ մը։ Սըր Հէնրի կը կարծէ թէ Թրանսվալ պարտաւոր է տեղի տալ. բայց Անգլիա եւ պարտաւոր է չպատերազմիլ։ Եթէ Պօէր կառավարութիւնն իր անկախութեան նկատմամբ կասկածներ և վախեր ունեցաւ, երբ Սեպտ. 8ին մերժեց անգլիական կառավարութեան պահանջումները, Տէվընշայրի դքսին և ներքին գործոց նախարար Րիտչիի արտասանած ճառերը բաւական են ներշնչելու ամէն ապահովութիւն այդ կասկածներուն և երկիւղներուն դէմ։ Այդ ճառեր այնքան ազդեցութիւն ունին որքան պաշտօնական գրութիւնները։ Անոնք Անգլիան և Թրանսվալը կ'մղեն բանալու համաձայնութեան և համերաշխութեան մը դռները։

—Երէկ գրեցինք թէ Պալմօրալի մէջ, ուր կ'գտնուի Վիքթօրիա Թագուհին, Պետական Խորհուրդը կարեւոր գումարում մը ունեցաւ։ Վիէննայի ամէնէն ժողովրդական թերթը, Վինըր Էքսդրապլադ այս գումարման առթիւ հետեւեալը կ'գրէ.— «Վիքթօրիա Թագուհին անհաւատալի առաջարկութիւն մ'ընելով, մեծ դժուարութեան մը առջեւ դրաւ իր երկրին դիւանագիտութիւնը։ Լոնտոնի պալատական շրջանակներէն Վիէննա լուր զրկուած է թէ Վեհ. Վիքթօրիա Թագուհին անցեալ կիրակի օր ի ներկայութեան արքայական ընտանիքին անդամներուն և Լորտ Սալզպըրիի՝ յայտարարեր է թէ նախամեծար կը համարի իր դիտաւորութիւնն ի գործ դնել քան հաւանիլ Պօէրներու դէմ պատերազմի մը։» Այսպէս, կ'ըսէ Վիէննական թերթը, եթէ պատերազմ ըլլայ, Հնդկաստանի կայսրուհւոյն դրօշին տակ պիտի չմղուի պատերազմը, և կ'վերջացնէ ըսելով թէ Պետական Խորհրդոյ նիստին մէջ առաջին օրակարգն է «Թագուհիին դիտաւորութեան» խնդիրը։ Վիէննական թերթերն այս զրոյց հրապարակ նետելով չեն գոհանար, այլ կ'ըսեն նաեւ թէ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար ֆոն Պիւլովի այցելութիւնն ի Վիէննա, Մուրավէվ կոմսի այցելութիւնն ի Բարիզ և Հոլանտայի Վիլհէլմինա Թագուհիին այցելութիւնն ի Բոցտամ Վիլհէլմ կայսեր, առնչութիւն ունին Թրանսվալի խնդրոյն հետ։

—Վատիկանի շրջանակներուն մէջ ալ համակրութիւնը Պօէրներուն կողմն է եղեր, որովհետեւ կ'վախնան որ Բողոքականութիւնը կ'յաղթանակէ ի հարաւային Ափրիկէ, եթէ բրիտանական զօրքերը յաջողութիւն գտնեն։ Վատիկանի պաշտօնական թերթը քանի մը օր առաջ կ'գրէր թէ ամէն հռոմէական կաթոլիկ պարտաւոր է համակրիլ Թրանսվալի հռոմէական կաթոլիկ Պօէրներուն։

—Պերլինի մէջ տիրող կարծիքը սա՛ է թէ վաղ կամ անագան Անգլիա Բորդուկալի հետ գործ պիտի ունենայ, եթէ սակայն այդ վերջինը խոհեմութիւն ընելով իր հարաւ ափրիկեան ստացուածները չյանձնէ Անգլիացւոց։ Անգլիոյ համար Թրանսվալը փուշ է, որովհետեւ ծովը ծածկած է անգլիական ստացուածներէ. Բորդուկալ եւ ծովեզերքը բռնած ըլլալու դժբախտութիւնն ունի, անոր համար Անգլիոյ ապագայ զոհը պիտի ըլլայ։ Ռոտէզիա (Սէսիլ Ռոտսի համանուն մեծ քաղաքը Բարեյուսոյ մէջ) չի կրնար յաւիտենապէս Բորդուկէզներուն բարեյօժարութենէն կախում ունենալ։ Բորդուկէզ գաղթականութեանց մէջ գործող մեծ ընկերութեանց բաժնեթուղթերն ամենամեծ մասամբ Անգլիացւոց ձեռքն են, և անհաւանական չէ որ ներկայ պատերազմին մէջ Բորդուկալ ի՞նչ սիրալիր չէզոքութիւն ալ ցուցնէ Անգլիոյ. Մոզամպիքն իր ձեռքէն ելած պէս կրնայ նկատուիլ։

—Բարիզի մէջ չեն հաւատար որ Անգլիոյ դէմ ցամաքային պետութեանց զինակցութիւն մը յաջողի, որովհետեւ Գերմանիա յայտնապէս ազատ թողած է զՄԵԾՆ Բրիտանիա Թրանսվալի գործին մէջ, գաղտնի դաշնագրութեան մը հետեւանօք, որով Գերմանիա Ափրիկէի ինչ ինչ մասերուն մէջ նպաստաւոր պայմաններ ձեռք ձգած է։ «Դիւանագէտ մը» ստորագրութեամբ մէկն յօդուած մը հրատարակելով Լիպէռդէի մէջ, կը յայտարարէ թէ անցեալ երկու դարերուն մէջ ցամաքային Եւրոպայի մէկ մի պատերազմ աշխարհի մէկ կտորը Մեծն Բրիտանիոյ անցուցած է, եւ այս «Դիւանագէտ մը»ն կ'խորհի թէ Թրանսվալը կուլ տալու համար Անգլիա իր բոլոր ուժերը պիտի գործածէ. հետեւաբար միւս պետութեանց համար պատեհ առիթ մ'է օգուտ քաղել Անգլիոյ այս կացութենէն։

—Համագերմանական Դաշնակցութեան Լայբցիկի ճիւղը միաձայնութեամբ որոշեց համակրական հեռագիր մ'ուղղել Վիլհէլմինա Թագուհիին, իբրեւ ամենաբարձր ներկայացուցիչն արիւնակից ազգի մը [Պօէրներուն], և նաեւ խնդրել գերման կարմիր Խաչի ընկերութենէն օգնութիւն փութացնել Պօէրներուն. և վերջապէս մեծ միթինկ մը գումարել ի Լայբցիկ՝ քաղաքացւոց զայրոյթն յայտնելու Մեծն Բրիտանիոյ արարքին դէմ։

—Հարիւր քառասուն բրիտանացի սպայք Քօլէէն Մարսիլիա գացին, անկից Ափրիկէի արեւելեան ծովեզերք նաւելու համար։ Բարիզի մէջ կ'զարմանան որ ի Թրանսվալ անցած դարձածէն կանոնաւոր լուր մը չկայ։ Օրաթերթք այս առթիւ կ'յայտարարեն թէ ընծովեայ հեռագրերու ամբողջ դրութիւնը Բրիտանացւոց ձեռքն ըլլալով, Եւրոպա հիմա բացարձակապէս Անգլիոյ ձեռքը կ'նայի տագնապին նկատմամբ լուր առնելու համար։

—Մուրավէվ կոմս յատկապէս Բարիզ գացեր է արտաքին քաղաքականութեան քանի մը խնդիրներու վրայ Տէլքասէի հետ խորհրդակցելու համար։

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ.— Դեռ նոր ձերբակալութիւններ եղած չեն։ Վէրսայլի դատաւոր Կաօժանի տունը կնքուած է։ Ձերբակալման հրամանագրերն ստորագրուած են, բայց Պէռանժէ կ'ուզէ նախ տեսնել և հարցաքննել զՀաօժան որ նախընթաց օր կամ երէկ Բարիզ կ'սպասուէր Պելժիայէ։ Ձերբակալելոց մէջ կայ, կ'ըսուի, ծերակուտական մը, որ նախկին նախարար մ'է և Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը պահանջող գլխաւորներէն մին։ Աժանս Նասիօնալ կ'ըսէ թէ Լոժի, Բէլիէօ եւ Ռօժէ զօրավարք ցանկին մէջ են, և թէ վերջին խուզարկութիւններէն հաստատուած է որ դաւին մէջ չորս զօրավարներու մասնակցութիւնն անտարակուսելի է։ Ասոնցմէ մին, կ'ըսէ Բգի Պիէօ, զօրաբաժնի հրամանատար մ'է՝ պատերազմական նախկին նախարար մը, որոյ անունն ամէն օր կ'յիշատակուի։ Միւս երկուքը կիսաբաժնի զօրավարներ են, որք վերջերս պաշտօնանկ եղան, իսկ չորրորդ զօրավարին անունը բնաւ մինչեւ հիմա խառնուած չէր խռովութեանց գործին։ Պէռանժէ երկարօրէն տեսակցեցաւ վաղոնի ոստիկանութեան պետին հետ։

ՎԵՆԵՑՈՒԷԼԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՎԻՃԱԿԸ.—Հանրապետութեան նախագահ Անտրատ պատուիրակ մը զրկեց ապստամբապետ Զօր. Քասդրոյի, հաշտութեան պայմաններուն վրայ բանակցելու։ Կը կարծուի թէ զօր. Քասդրօ ընդունած է Նախագահին պայմանները։

ՍՈՎՆ Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.—Գրեթէ երկու հարիւր հազար անձինք նպաստ կ'ընդունին ամէն օր, գլխաւորաբար Ռաժբուդանա, Բէնճապ և Պոմպայ նահանգներուն մէջ,

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆԻ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄԸ.— Չինաստանի արտաքին գործոց Խորհուրդը [Զունկ—Լի—Եամէն] պաշտօնապէս իմացուց Բէքինի անգլիական գործակատարին թէ անցեալները Ֆլէմինկ քարոզիչը սպաննող չարագործը ձերբակալուած է, և թէ դատավարութիւնն ի մօտոյ պիտի սկսի։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿԸ.— Ֆէրտինանտ իշխան Վիէննայէ Պուլկարիա վերադառնալով, Ռուսճուքի մէջ մասնաւոր ունկնդրութեան ընդունեց Սրանչին ռուս գնդապետը, որ աւարտեց պուլկար բանակին քննութիւնը, Զարին հրամանին համեմատ, Ունկնդրութենէն ետք տրուած հացկերոյթին մէջ. Ֆէրտինանտ իշխան բաժակ առաջարկեց իր երախտագիտութիւնն յայտնելու Զարին որ բարեհաճեցաւ այդպիսի պաշտօն մը յանձնել Սրանչին գնդապետին, և խոստանալու անոր թէ բնաւ ջանք պիտի չխնայէ պուլկար բանակը պահելու համար այն բարձրութեան վրայ ուր հասցուցին զայն անոր առաջին մարզիչները։

ԱՐԵՒԵԼԱԳԷՏՆԵՐՈՒ Համաժողովին ռուսէն պատուիրակութեան անդամք իրենց հետ Հռոմ տարին պղնձէ չքեղ պսակ մը՝ դնելու համար զայն Տրաջիանոսի կոթողին ստորոտը, ի պատիւ այդ կայսեր որ հիմնեց առաջին Ռումէն գաղթականութիւնն որմէ կ'սերին ներկայ Ռումանացիք։ Այս առթիւ քանի մը դիւանագիտական դժուարութիւններ ծագեցան, բայց ի վերջոյ պսակն հանդիսաւորապէս դրուեցաւ կոթողին ստորոտը։

ԽԱՂԱՄԹՂ ԳԵՐՄԱՆ ՍՊԱՆԵՐՈՒ դատավարութիւնը տակաւին աւարտած չէ։ Դատաւորք հրաման տուին ամբաստանեալներն ազատ արձակել առժամապէս։

ԲՈՐՈՏՈՒԹԻՒՆԸ Կրէտէի մէջ բաւական շատցած ըլլալով, տեղական իշխանութեանց խնդրանօք Դանիացի Տր. Էհլէրս, որ նշանաւոր է մորթի հիւանդութեանց համար, Կրէտէ պիտի երթայ, ուր 2—3000 բորոտ հիւանդներ կան։ Տր. Էհլէրս այս ձմեռ ճամբայ պիտի ելնէ և Կրէտէ պիտի մնայ երեք—չորս ամիս։ Իրեն պիտի ընկերանայ Տր. Օդդօ Քանհայմ որ երկու տարի առաջ նոյն պաշտօնով Իսլանտա զրկուած բժիշկներուն հետ կ'գտնուէր։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Պատերազմական գործոց նախարար Զօր. Կալիֆէ քննութիւն մը հրամայեց ցոյցի մ'առթիւ զոր քանի մը սպաներ վերջերս ըրին, երբ Հանրապետութեան Նախագահը Մոնդէլիմար կ'գտնուէր։ Նախարարը խստիւ պիտի պատժէ այդ սպաներ, եթէ յանցաւոր ելնեն։

—Բարձր. Ատենի հարցաքննիչ յանձնաժողովին Նախագահ Պէռանժէ նախընթաց օր հարցաքննեց Օրլէանի դուքսին քաղաքական գործակատարը, Պիւֆէ։ Այս վերջինոյն փաստաբանն ալ ներկայ էր։ Պիւֆէ մերժեց պատասխանել, իր մերժումը պատճառաբանելով։ Ետոյ հարցաքննուեցաւ Օրլէանի դուքսին կալուածներուն տնօրէնը, կոմս Շըվիյի, որ պատասխանեց Պէռանժէի բոլոր հարցումներուն։

ՏՐԷՅՖԻՒՍ ԵԳԻՊՏՈՍ.— Ինչպէս անցեալ օր ծանուցինք Եգիպտոսի արաբական թերթերէն առնելով, Ալֆրէտ Տրէյֆիւս իր ընտանիքին հետ Եգիպտոս պիտի երթայ, ձմեռն հոն անցընելու։

ԳՈՐԾԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՐԿԱԾ.—Տուվրի նոր նաւահանգստին աշխատութեանց մասնակցող քանի չափ գործաւորներ ժայռերէն վար թափող կաւճահողի ահագին խաւերուն տակ մնացեր են։ Կ'վախցուի որ անոնցմէ շատերը մեռած են։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Միացեալ Նահանգաց նախագահութեան անցեալ և ապագայ երկու ընտրելիք, Մաքինլի նախագահ և Պրայըն, անցեալ օր իրարու հանդիպեցան ի Քանդոն (Օհայօ նահանգին մէջ)։ Սիրով բարեւեցին զիրար ահագին բազմութեան մը առջեւ։ Նախագահը կարճ ճառ մը արտասանեց և ապա շարունակեց իր ճամբորդութիւնը։

ԲԱՐԻԶԻ Արուեստահանդէսին ատեն Բարիզի մէջ ռուսերէն լեզուով օրաթերթ մը պիտի խմբագրուի։

ԲԵՏԸՐՍՊՈՒՐԿԻ մէջ առաջիկայ Նոյ. 1/13էն սկսեալ ամենօրեայ մեծ օրաթերթ մը պիտի հրատարակուի, քաղաքական, տնտեսական, գիտական և գրական, Հիւսիսի Թղթատար անուամբ, խմբագրութեամբ Վ. Պաբիանդինսքի իշխանի և Արապաժինի։

—Վերջին տեղեկութեանց նայելով, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը կ'յուսայ մինչեւ այս տարւոյ վերջ աւարտել երկաթներու զետեղումը Սիպերիոյ երկաթուղւոյ գծին բովանդակ տարածութեան վրայ։

ԱՌԻՒԾՆ ՑԱՂԹՈՒԱԾ ԵՐԿԱՆԻՒԷՆ.—Տեսարանը պատահած է Ափրիկէի մէջ, Ուկանտայի մօտ։ Անգլիացի մը, Պըքադըն և իր աղջիկ, երկանիւով կը պտտէին։ Քաղաքէն բաւական հեռացած էին երբ յանկարծ հարիւր մեթր հեռաւորութեամբ նշմարեցին խոշոր առիւծ մը որ կարծես իրենց կ'սպասէր ճամբուն մէջտեղ։ Ի՞նչ ընէին։ Ե՞տ դառնային։ Բայց գիշակերը կրնար հալածել զիրենք և փարատել։ Հայր և աղջիկ բնազդաբար սա՛ միեւնոյն լուսափայլ գաղափարն ունեցան. սաստիկ ուժով քշեցին իրենց երկանիւները, հնչեցնելով միեւնոյն ատեն իրենց խլացուցիչ փողերը։ Առիւծն այնքան սարսափեցաւ որ սկսաւ կծիկը դնել դէպի անտառին կողմը։

ՄԿՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Քոբէնհակ քաղաքը կ'երեւի թէ առնէտներու կեր ըլլալու վիճակին մէջ է։ Այս կրծողներուն թիւն այն աստիճան շատցած է որ յատուկ մասնախումբ մը կազմուեր է փճացուցիչ պատերազմ մղելու այդ գէշ տարրին դէմ։ Մասնախումբն հաւաքած է 50,000 ֆր.ի գումար մը։ 10 առնէտ սպաննող մարդը մէկ ու կէս ֆր. պարգեւ կ'ընդունի։ Մինչեւ հիմա 39,219 առնէտ մուկ ներկայացուած են մասնախմբին։

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ.— Նախագահ Պարոն Րիխթոֆէն անցեալ Դշ. օր փակեց աշխարհագրական միջազգային 7րդ Համաժողովը։ Շատ կարեւոր թուղթեր կարդացուեցան օդանաւորդութեան վերաբերեալ։ Պերլինի Մէտէորաբանական կաճառին Բրօֆէսորներէն Ասման յայտարարեց թէ անցեալ տարի օդապարիկով վերելքները թուով 90է աւելի եղած են, որք կ'հաստատեն թէ օդի վերին խաւերուն բարեխառնութեան աստիճանները կ'էջէր գիտունին ենթադրած հեռաւորութենէն աւելի բարձր խաւերուն մէջ կ'գտնուին։ Վերջին ճառը կարդաց Միւնիխցի Բրօֆ. Կիւնթէր սա՛ նիւթին վրայ.— «Բանասիրութեան ազդեցութիւնն Աշխարհագրութեան վրայ։» Փակման ճառն արտասանեց Պարոն Րիխթոֆէն։ Դիտել տուաւ թէ Համաժողովին ներկայ են 1,665 անձինք, որոցմէ 407ը կին։ Ու և է Միջազգային Աշխարհագրական Համաժողովի մէջ տեսնուած չէր այսքան բազմութիւն։ Յայտնեց թէ բաւական թուով Միջազգային Յանձնաժողովներ կազմուած են, ամէն կողմ ընդունել տալու համար մեդրական դրութիւնը, հարիւրամասնեայ ջերմաչափը, աշխարհագրական անուններ միակերպ կարդալու դրութիւն մը, և աշխարհացոյց միակերպ քարտէսի մը կազմութիւնը մէկէն մինչեւ 100,000 աստիճանի վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Ա. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Հռոմի պավիերական դեսպան Պարոն Ֆոն Թուխէրի։ Դ. կարգի Մէճիտիէ՝ Օսմ. Հրատարակչական ընկերութեան տնօրէն Խալիլ Իպրահիմ էֆ.ի։

ԹԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԸ.— Սապահի մէջ կ'կարդանք.— «Մեր առած ստոյգ տեղեկութեանց վրայ յենլով, անցեալ օր հերքած էինք Թան լրագրոյ այն թշնամական եւ ստայօդ լուր որով կ'ծանուցանէր թէ Վանի և Սվազի նահանգներուն մէջ իբր թէ անկարգութիւններ պատահեր են։ Ճշմարտութիւնն ամէն ատեն ճշմարտութիւն է։ Զայն ծածկելու համար Թանի պէս քինախնդիր թերթի մը ջանքերն անշուշտ ապարդիւն պիտի մնային, ինչպէս որ ահա օրինակը կը տեսնենք։ Ֆրանսական լուրջ թերթեր Թանի նոյն յօդուածը կ'հերքեն և անոր ուղղութիւնն երեւան կ'հանեն։ Բարիզ հրատարակուող Տէպա լրագիրը, որ Ֆրանս. թերթերուն մէջ կարեւոր դիրք մը կ'գրաւէ, իր Հոկտ. 8 թիւին մէջ Թանի հաչակաւոր լուրին վրայ խօսելով կ'ըսէ. «Վանի և Սվազի նահանգներուն մէջ դէպք մը պատահած ըլլալու մասին Թանի տուած լուրը բոլորովին անհիմն է։» Լրագիրները միշտ պարտաւոր են ստոյգ և ճիշդ լուրեր հրատարակել։ Կ'ցաւինք անոնց վրայ որք ցեղի մը կամ ազգի մը նըկատմամբ կարգ մը ստայօդ լուրեր կը հրատարակեն, առանց քննութեան։ Արդեօք ի՞նչ կ'շահին այս ընթացքով։ Վանի և Սվազի նահանգներուն Ֆրանս. հիւպատոսներն ալ կ'հերքեն Թանի տուած լուրը, որոյ մասին Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնական տեղեկագիր մը եկած չէ»։

— Թարիգ ալ այս խնդրով հատուած մը հրատարակելով, կ'յաւելու. «Բարիզի օրաթերթերուն մէջ իր անկողմնակալութեամբ ծանօթ Տէպա լրագիրը, հերքելով Թանի տուած լուրը, կ'ըսէ. «Բարիզի օսմ. դեսպանն՝ իր կառավարութենէն առած պաշտօնական տեղեկութեանց վրայ՝ կը հերքէ թշնամական և քինախնդիր հրատարակութիւններ ընող թերթի մը այն լուրը որ կ'ծանուցանէ թէ Վանի և Սվազի մէջ իբր թէ անկարգութիւններ պատահեր են։ Արդէն նոյն նահանգներու Ֆրանս. հիւպատոսներն ալ կ'հաստատեն այս հերքումն»։

ՃԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Բարձր. Մեծ-Եպարքոսի, որ իր որդւոյն աղետալի մահուընէն խիստ ըղձգաղուած ըլլալով, քանի մը օրէ ի վեր իր ապարանքը կը մնար, երէկ Բ. Դուռը գնաց ուր բոլոր պաշտօնատարք իրենց խորին ցաւակցութիւնն յայտնեցին Ն. Բարձրութեան։ Խալիլ Րիֆաթ փաշա նախագահեց Նախարարաց Խորհրդոյ երէկուան նիստին։

—Իգտամ կ'ըսէ թէ ոճրագործ Հաճի Մուսթաֆայի հարցաքննութիւնն աւարտած ըլլալով, թուղթերը պիտի յանձնուին ընդհ. դատախազութեան։

—Ինչպէս գրեցինք երէկ, տասնեակ մը անձեր իրենց վերապահել կ'ուզեն ոճրագործը ձերբակալած ըլլալու պատիւը։ Ասոնցմէ չորսը միայն կրցան ճանչնալ մարդասպանը։ Այլ եւ հաստատուած է թէ Էրզրումցի Իպրահիմ, Պաթումցի Մուսթաֆա, ոստիկան զինուոր մը և Տիլավէր պէյն էին ձերբակալողները։ Իպրահիմ իր վկայութեան մէջ ըսաւ թէ Մեծ Կղզի Նաւամատոյցը տանող կամրջակին առջեւ կայնած, բարեկամի մը կ'սպասէր։ Իր քով կեցած էր մարդ մը, (Հաճի Մուսթաֆա) ալ ձեռքը բաճկոնակին գրպանը դրած, որ դէպ ի Պոլսոյ կողմը կ'նայէր։ Այս միջոցին Ճավիտ պէյի կառքը ժամանեց։ Իպրահիմ, որ արդէն կը ճանչնար Մեծ-Եպարքոսի որդին, յորդալից դիրք մը առաւ։ Հազիւ թէ Ճավիտ պէյ սանդուղին Բ. աստիճանին վրայ կոխած էր, Հաճի Մուսթաֆա կրակ ըրաւ անոր վրայ։ Րիվոլվէրի չորս հարուածներ եւ իրարու յաջորդեցին։ Իպրահիմ իսկոյն մարդասպանին ետեւէն ինկաւ զոր բռնեց կամուրջին գլուխը։ Տիլավէր պէյ, Մուսթաֆա և ոստիկան զինուորն իրեն օգնութեան հասան և կամուրջին պահականոցը յանձնեցին ոճրագործը։ Ձերբակալուած միջոցին, Հաճի Մուսթաֆա ձեռքէն նետեց զէնքը զոր ոստիկանական քոմիսէր մը առաւ։ Խորինէ պանդոկին տէրն ու

են, ինչու որ հով չէ փչեր անոնց վրայ։» —Է՛, պռավօ՜, ա՛լ լմնցուցիք։ Պիպէռճեան էֆ.ին ականջը խօսի։

—«Կղզիներ, ինչպէս Մեծ Կղզի, Հալքալը...» —Սա Հալքալը կղզին ո՞ւր է։

6. Օտարազգի բառերը մէկդի, օրինակ՝ խահուէ, քէօշք, Բէրնէ, եւն., որոց հայերէնները կրնայիք գործածել. շատ անգամ բացատրութիւններ ունիք, որոց հայերէն բառը կայ եւ չէք ուսումնասիրած. հայերէն բառեր ալ ունիք որք հայերէն չեն։ Գիտական սխալները չենք սեպեր։

Այսպէս. «Երբոր ցորենի հունձքը կտրեն»։ —Հայերէն ասոր քաղել կ'ըսեն։ «Կամնասայլով հասկերը ծեծել»։ —Հայերէն ասոր կամել կ'ըսեն։ «Հովին կուտան որպէսզի ցորենը յարդէն զատուի»։ —Ասոր ալ էծնել կ'ըսեն։

Մեր շօշափելու զգայարանքը ձեռքերը (ո՞ւր) և մեր մարմնի մորթն են։ —Տարադրութեան սխալ։

«Սրունքը չորս մաս ունի, զիստը, ազդրը...։

—Բնական պատմութիւնը սրբագրուած։

«Հանքածուխն առաջ կուգայ հողին խոր տեղուանքը գտնուող ծառերու արմատներէն (?), հանքագործները կ'հանեն զանիկա։» —Իգնատիոս էֆ. Մուրատեանին աչքը լո՛յս։

«Մշակն արօրը կ'վարէ»։ —Արօրը չէ, արտը կ'վարէ։

«Ոստայնանկը կտաւ կ'հիւսէ»։ —Խեղճ մա՛րդ, ի՞նչ տաժանելի աշխատութիւն բարեբախտաբար այնպէս չէ, չի հիւսեր, կ'գործէ։

«Կովերու նախիր մը կ'արածուի [?]»։ —Կ'արածուի չէ, կ'արածէ, ռամկօրէն ալ կ'արծի կ'ըսեն, հարցուցէք գաւառացիներուն։ «Ուրիշներն ալ [կովերը] գետինը նստած են։» —Կովը չի նստիր կ'պառկի։

«Որոտումը կ'գոռայ»։ —Որոտում արդէն գոռալուն կ'ըսեն, ժողովուրդն ամպը կ'գոռայ կ'ըսէ։

Չերկարենք։ Հեղինակն յաջողած է վերջապէս լըջօրէն ի գլուխ հանել այս ամէնն առանց խղճի խայթի իր ըրած խել մը զոհերուն համար, քիթերնին, բերաննին կոտրտած, իսկ մանուկներուն գալով, նպատակին հասած է, որովհետեւ անոնք շուարբ ըլլալու շատ մը պատճառներ ունին հոս, եթէ երբեք խնդալէն չի մարին։

Աս ալ ջուրն ինկած։ Ամուլ ջանք, անօգուտ վաստակ։ Ցաւալի՛ բան։

Ասոր հետ մէկտեղ, Պօյաճեան էֆ.ի գաղափարը կրնայ մարմնանալ և օգտակար դառնալ, եթէ մեր հեղինակներու ձեռնհաս մասն հաճի համերաշխ ոգիով մը սոյն ստուերագիծը կերպարանաւորել և ձեռք ձեռքի տալով պատրաստել երեք կանոնաւոր դասագիրք, կրթական ծրագրով նշանակուած երեք դասընթացքներուն համար։

Մ. ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆ

ՎԵՐՋ

գրագիրն ըսին թէ Հաֆի Մուսթաֆա իր միամտայ բնակութեան միջոցին բնաւ մարդ ընդունած չէր իր սենեկին մէջ։ Վկաներն ասելցուցին նաեւ թէ Հաֆի Մուսթաֆա ժառանգում երեւոյթ մը ունէր միշտ։ Օր մը երբ իրեն հարցուցեր են թէ ինչ է մտմտուքը, մարդասպանը պատասխաներ է. «Ահա ամէն մը ի վեր Պոլիս կ'գտնուիմ եւ տակաւին գործս չյաջողեցաւ։ Հայրենակիցներս ինձ խոստացած էին իբրեւ ղվօղ մտցնել Թղթատարական վարչութեան մէջ։» Հաֆի Մուսթաֆա, այս մասին հարցաքննուելով, ուրացաւ այդպիսի խօսքեր ըսած ըլլալը։ Մարդասպանն օրը 3 դրչ. կը վճարէր պանդոկին տիրոջ, իբրեւ սենեկի վարձք։

ԱՁՏՐՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ.— Նպաստամատոյց յանձնաժողովոյ հանգանակութեան գումարն հասած է 755,114 դրչ.ի։ Նուիրատուներուն մէջ կ'գտնուին Պետրոս էֆ. Ազարեան 1000 դրչ. Ծակոբեան և որդի 500 դրուշ են։

—Տրապզոնէն 400, Գոնեայէն 100 Խորհէնէն 200 և Պալըքէսէրէն 100 ոսկիի նոր նպաստներ ղրկուեցան Պոլիս։ Սուրիայէն 100 հազար, Պաղտատէն 50 հազար, Պրուսայէն 40 հազար և Մանսուրէրէն 30 հազար դրչ.ի տոմսակ ինդրուած է Պոլսէն։

—Այսրնէ կ'գրեն թէ ցնցումներն հետզհետէ դադրելու վրայ են։ Զորս օրէ ի վեր կ'անձրեւէ։ Բացօթեայ բնակողները կամաց կամաց իրենց տուները կ'վերադառնան։ Սարայքէօյի, Տէնիզլիի և Իզմիթի մէջ երկրաշարժի նոր ցնցումներ պատահեր են։

—Պուլկարիոյ օսմ. քոմիսէրին կողմէ 20,000 դրչ.ի տոմսակ խնդրուած է Արեւելեան Րումելիի և Պուլկարիոյ մէջ գտնուած իսլամներուն և օսմ. հպատակ քրիստոնեաներուն բաժնուելու համար։

—Երկրաշարժի պահուն Տէնիզլիի բանտէն փախչող բանտարկեալը հետզհետէ կ'ձերբակալուին և իշխիրի բանտը կ'փոխադրուին։

ՄԱՍՈՒԱՏԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐԸ.— Վաղը պիտի սկսին այս մեծերանոցները խարխլել։ մասերը վերցնելու գործողութիւնը և ծախքը պիտի վճարուի ամքաւատան գանձէն։ Մեծերանոցներու տակ գտնուող չտեմարաններն ուրիշ տեղ պիտի փոխադրուին։ Քարափին վրայ կառուցուած նոր չէնքին մէջ պիտի հաստատուի ներքին ապրանաց մաքսատան վարչութիւնը։

—Սերվեդ կ'ըսէ թէ ճարտարապետ Ագնուոր էֆ. 10,000 ոսկի պահանջած է այդ մեծերանոցներու փլուզման և վերանորոգման համար։

ՊԱՄԲԱԳԻ թաղապետական բժիշկը հետազրած է մայրաքաղաքիս բժշկական վարժարանին թէ տարափոխիկ հիւանդութիւն մը երեւան եկած է Պասրայի մէջ։

—Մայրաքաղաքիս Առողջապահական վարչութիւնը հետեւեալ հետագիրը ղրկեց բոլոր առողջապահական կեդրոններու.—«Առողջապահական Բարձրագոյն Խորհրդոյ որոշմամբ, տասնօրեայ քարանթինա հաստատուած է Պասրայէ եկող բոլոր անձանց և իրաց համար, սկսեալ Սեպտ. 23 թուականէն։»

ՄԱԹԻՒրիի մէջ տարեկան 20,000 դրուչի չափ թղթապետական գոյքի գոյանալուն պատճառաւ, տեղացիք Բաղաքապետութեան դիմելով ինդրեր են որ իրենց գիւղին մէջ ալ հաստատուի թաղապետական վարչութիւն մը։ Բաղաքապետութիւնն հաւանութիւն յայտնեց այս առաջարկին։

ՄԱՀԱՃՈՒՕԱԿ.—Սեպտ. 20էն մինչեւ 27, կ. Պոլսոյ մէջ մեռած են 198 հոգի, որոց 3ը կեղծաչէկ, 5ը ծաղկախէ, 6ը ժանտատենդէ և 14ը չնչառական գործարանաց հիւանդութենէ։

ՔԱՐԱՓՆԵՐԸ.— Նախընթաց օր Մաքսային Վերատեսուչ Նազիֆ փաշայի նախագահութեան ներքեւ գումարեցաւ այն յանձնաժողովն, որ պաշտօն ունի քարափանց խնդրոյն վրայ խորհրդակցութիւններ կատարելու։ Այս յանձնաժողովին անդամներն են Մաքսային Ժողովոյ նախագահ Բիզա պէյ, Մաքսային վերատեսչի օգնական Մէհմէտ Ալի պէյ, հաշուակալ Ձէմիլ պէյ, ներքին ապրանաց մաքսատան տեսուչ Իզզէթ պէյ, Բարափի ընկերութեան ընդհ. տնօրէն Մ. Կրանէ, Մաքսատան Հարստահարիչ Մ. Վասիլի և Բարափանց պաշտօնեայ Հաճի Պիար էֆէնտի։

ԹՈՒՐԲԻՈՒ և Պարսկաստանի միջև նախապէս կնքուած թղթատարական պայմանագիրը նորոգելու համար, նախընթաց օր Թղթատարական պաշտօնատան մէջ գումարեցաւ նոր խառն յանձնաժողով մը, որ նամակներու փոխադրութեան խնդրոյն նկատմամբ խորհրդակցութիւններ կատարից եւ երկուստեք յայտնուած ինչ ինչ առաջարկները քննելու համար, որոշուեցաւ նոր նիստ մը գումարել ի մօտոյ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Վարչութեան հրատարակած մէկ ցուցակէն կ'տեսնուի թէ ճիւս հիւանդութիւնը կ'չբռնուակէ զոհեր պատճառել Թրամուէյի Ընկերութեան Շիշլիի ապահատանին, Տավուտ-փաշայի կայարանին և Թապպետական Ա. և Բ. չրջանակաց քանի մը ախոռներուն մէջ։

ՄԱՆԻՍԱՑԻ մեզ կ'գրեն.—«Մեր առեւտրական հրապարակը 15 օր է չարժած է։ Գործերը լաւ են։ Անկուստ Սուլթանիյէ չամիչն որ այս տարի առատ գներով կ'ներթայ, մեր այգեգործ դասակարգին անարիւն երակները կ'արիւնոտէ։ Սակայն նիւթապէս մեռածներուն թիւը չատ է։ Խնդացողները քիչուոր։

«—Այգեգործ դասակարգը մեծ է հոս։ Քաղաքիս կէսէն աւելին չամ կ'պապասէ այգիներէն, եւ այն տարին որ չամիչը ստակ չընէ, կամ այգիները կարկուտէն ու տաքերէն միանգամայն ջնասուին, «խերը» տես այդ տարի Մանիսացիին, սուգի եւ լացի օրեր։ Միջին հաշուով՝ մինակ Մանիսա՝ այս տարի 5,000,000 օխայէն աւելի մինակ Սուլթանիյէ արտադրեց և երէ հաշուենք օխան մի՛ին գին՝ ողջ գիւմ, 100 փր.էն, մեծ գումար և պատուական հասոյթ մը պիտի գտնենք։ Ու երէ տարիսի մտքով մը ուսումնասիրենք,մանիսայի այգեգործ գասակարգին՝ որ այսքան կլորիկ ոսկիները կը քաշէ չարուընակ, նիւթական վիճակն լաւ չենք գտներ։ միշտ պարտական, բացառութիւնն չարգելով միշտ։ Զամիչէն վերջ արտագրութիւններս է ցորեն, գարի, բակլա, բալամուտ են։ Ունինք նաև ջուլհակներու մեծակակ գասակարգ մ'ալ։ Ջուլհակները՝ չաբաթը մէջին հաշուով 200 ոսկիի մօտ գերձանի գործ կ'ընեն։ Ջուլհակութիւնն մեծամասամբ Թուրքերու եւ Հայոց ձեռքն է։ Այս գասակարգին վիճակն ալ լաւ չէ։ Թէեւ չարքաշ կեանք մը կ'բոլորեն, բայց որովհետեւ նորութեանց հետամուտ չեն, արհեստնին ձեռքերնէն երթալէն վերջ, խեղճ ալ կ'մնան։»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Թերթերը կ'հերքեն վիճենական լրագրի մը այն լուրը թէ զօրավար Ֆոն տէր Կոլց փաչա Ճուենատան պիտի երթայ Հելլէն բանակը վերակազմելու համար։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒԱԾՈՒՄ.— Նախընթաց օր, Հաշուակալութեանց Դիւանի նախագահ Հասան Ֆէհմի փաշայի նախագահութեան ներքեւ վերստին գումարեցաւ այն յանձնաժողով, որուն պաշտօնն է վերջին Թուրքհէյլէն պատերազմին մէջ ձլաս կրող օսմ. հպատակներուն ձլասուց հատուցման ինդրով զբաղիլ։

ԿԱՁՍ.ԻՐԱՆՏ մը վաւերացուց այն ծրագիրը, որ Ռէժիի գործառնութիւնները բարւոքելու համար պատրաստուած էր ասկէ առաջ։ Այս ծրագրին համաձայն, կարգ մը բարեփոխումներ պիտի մտցուին թէ՛ Ռէժիի կեդրոնական վարչութեան և թէ գաւառական մասնաճիւղերու գործառնութեանց մէջ։

ԺԱՄԱՆՈՒՄ.— Վիեննայի պարսկական դեսպան Միրզա Նէբիման Խան երէկ մայրաքաղաքս եկաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

—Օսմ. Պանքայի դեր-տնօրէն Մ. Կիւզավ Ուիլֆինկ, որ արձակուրդով Գերմանիա գացած էր, երէկ Արեւելեան Ճեպընթացով մայրաքաղաքս դարձաւ իր կնոջ և աղջկան հետ։

ՕՍՄ. ՆՈՐ ՓՈԽԱՆՈՒԹԻՒՆ (մաքսային) ձեռնարկութեանց նկատմամբ Լոնտոնի Թերթերը կ'գրեն թէ դրամական ներկայ անձկութեան պատճառաւ, որուն մէջ մեծ բաժին ունի Թրանսվալ, առ այժմ ետ մնացած են։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Ն. Օ'Քոնոր, որ դեսպանատան իմոճէն պահականաւով Սելանիկ գացած էր, Քավալա այցելեր է վերջերս։ Մօնիդէօ կ'ըսէ թէ դեսպանը չարաթ օր մայրաքաղաքս պիտի գայ։

ՕՎԱՑԻՆ նախաբարութիւնն որոշեց նոր չրհաններ գնել, եւրոպական նաւահանգիստներու մէջ գործածուած դրութեամբ։

ՀՐԴԵՀ.— Երէկ գիշեր ժամ 6ին հրդեհ ծագեցաւ Ախորը գտրու փայտէն տունէ մը և միայն այդ տունն այրեցաւ։

ՀԱՆՐԱՑԻՆ ՊԱՐՏՈՒԻՋ վարչութիւնը, որ Վոսփորի զանազան կողմերը ծովային հսկողութեան նոր կայաններ հաստատելու ձեռնարկած է, Մաքսային Վերատեսչութենէն խնդրեց որ մաքսատան ծովային պաշտօնէից քով գտնուած ձկնորսական գոյքերն և տուժարները յանձնուին Հանրային Պարտուց վարչութեան պաշտօնէից։

ԳԵՐՄԱՆ. ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՐԱՆի մէջ նախընթաց օր տեղի ունեցաւ դատավարութիւնն այն փաստաբանին որ, ինչպէս գրեցինք, իր խնամակալութեան յանձնուած քանի մը տոքսերու գոյքերն ու դրամներն յափշտակելով փախած էր։ Բոլոր վկաները փաստաբանին ի նպաստ խօսեցան։ Դատարանն անպարտ արձակեց զայն, յայտարարելով թէ ամբաստանեալը թիւրիմացութիւններու զոհ գացած է։

ՓՈՓՈՐիկին պատճառած վնասներուն վրայ հետզհետէ նոր մանրամասնութիւններ կ'հասնին։ Բազմաթիւ առագաստանաւեր և նաւակներ ընկղմած կամ խորտակուած են փոթորկին սաստկութենէն։ Բ. իրկուն Րումելի Ֆէնէրի ազատարար պաշտօնեայք ժայռերուն վոռ տեսան փայտ բռնացած առագաստանաւ մը, որուն մէջ մարդ չէր գտնուեր։ Երկի առաւօտ ևս երկու ցախնաւեր մինչ ռուսական Օլկա չոգենաւէն չաքարի պարկեր կը փոխագրէին Ռուսիա անուն չոգենաւը ալիքներու սաստկութենէն ջուր առնելով, չաքարները ջուր կտրեցան։ Փատըգիւղէն Պոլիս եկող խոշոր ցախնաւ մը, որոյ մէջ երկու գոմէշներէ լծուած կառք մը կ'գտնուէր կարասիներով լեցուն, Գալաթաչի առջեւ չրջելով, կառքը, կարասիներով և գոմէշներով մէկտեղ, ծովը գնաց։ Նաւատիները՝ ծովի լոգանք մը ընելէ յետոյ, ապատուեցան։ Գոմէշներէն մին խեղդուած, իսկ միւսը լողալով ցամաք ելած է։

—Սև Ծովու բերանը կ'ծփան խորտակած նաւերու բեկորներ և մեծ քանակութեամբ ատաղձ։

—Նախընթաց իրիկուն Գավաքի առջեւ Օսմ. եռակայմ մէէխտ անուն առագաստանաւը որ հովին սաստկութենէն ընկղմելու վտանգ կ'սպառնար, Ռուսական Թէրէզ պահականաւին կողմէ հասած օգնութեան չնորհիւ, երէկ առաւու Պէօյիքճէրէ բերուեցաւ։ Պահականաւն նաւազք գիշերն ի բուն աշխատեցան ջրհաններով պարպել առագաստանաւին մէջի ջուրը։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ Մխիթեան 25 ամեայ տարեգործին առթիւ, յաջորիկ տարուան յուլիսի երկրորդ օրը Պէրայի մէջ տեղի պիտի ունենայ Դեսպանախորհուրդ մը, որուն պիտի մասնակցի Նաև Օսմ. կառավարութիւնը։

ԲԵՐԱՑԻ ԴԱՏԱՐԱՆԷն.—Այս Շբ.օր Բերայի Պատ. Ա. Ատեանը գատեց կամուրջին Պոլսոյ կողմը գտնուող վաւիլիէ խանի սրճարանին վարձակալ Եանքօն, որ ամբաստանուած էր թէ անցեալ Զատկին իր թաղավայի բնակարանէն ատրճանակ պարպած միջոցին՝ իր դրացիներէն Էլէնին փորէն վիրաւորած էր։ Ատեանը Պատ. օրինաց 183րդ յօդուածի տրամադրութեան համաձայն 10 օրուան բանտարկութեան դատապարտեց Եանքօն։ Ատեանի խրատ մը Զատկին ատրճանակ պարպողներուն։

ԶԱԳԱՑԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Երբ Էսատեան Եղբարք Բերայի Էսատեան Ազգային վարժարանն և յաջորկիչ Ս. Ծարուխեան եկեղեցին չինել ձեռնարկեցին, այն ժամանակուան ամէնէն չատ տարածուած Հայ օրաթերթը «Հնչակեան Կազմակերպութեան մը պայմանները» խորագրով կանոնադրը պայքար մը մղեց Էսատեան Եղբարց դէմ, պնդելով թէ քանի որ յիշեալ դպրոցին գետինն Ազգին է, եւ այնպիսի գետին մը, Բերայի կեդրոնին մէջ, աւելի կ'արժէ քան անոր վրայ կառուցուելիք չէնքին ծախքը, պէտք չէ որ Էսատեան Եղբարց անունին նուիրուի դպրոցը, ինչպէս պայման գրուած էր Ազգ. Պատրիարքարանին հետ, այլ այն կրթական Հաստատութեան անունը որ Ազգին համար նուիրական «Նուիրական վարժարան» անունն անփոխ պահուի, եւ բաւ համարուի դպրոցին ճակտին վրայ գրոշմուել Էսատեան Եղբարց անունը, իրրեւ չէնքը կառուցանողներուն անունը։

Հակառակ այս պայքարին, եւ այն առթիւ թէ ու դէմ գրուածներուն, Էսատեան Եղբարք իրենց բարեգործութենէն ետ չկեցան, եւ ի գլուխ հանեցին կրկին չինութիւնները, և Ազգին նուիրեցին, բարեյաջող այն միակ փոխարինութեամբ որ հաստատուած էր Պատրիարքական կոնդակով, և յօրէ անտի գործածութեամբ ալ նուիրագործուած է։

*** Երբ Մխիթեան էֆ. Ծակոբեան գլուխ կանգնեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի հինգամեայ, փտտած չէնքին վերաչինութեան, և թէ՛ ինք տալով. թէ ուրիշներէ հանգանակելով, 20-25 հազար ոսկի գործածեց ազգային ատիպողական պէտքի մը գոհացում տալու, իր տանուան ամէնէն աւելի կարեւորագոյն Հայ թերթը բռնեց պայքար մը մղեց Ծակոբեան էֆ.ի դէմ, դատապարտեց Ազգ. Հիւանդանոցի վերակառուցումը նոյն տեղւոյն վրայ, և յայտարարեց թէ Ծակոբեան էֆ. և անոր բացած հանգանակութեան մասնակցողներն իրենց դրամը ծովը կը թափեն, Մարմարայի ծովը, նոր Հիւանդանոցն ալ չհնելով այն անապատին մէջ, Ազգին հիւանդներուն և որբերուն անհամեմատ պղտուելուն պատճառ ըլլալով, եւն. եւն։

Հակառակ այս պայքարին, և այն առթիւ ի նպաստ և ընդդէմ գրուածներուն, Մխիթեան էֆ. Ծակոբեան երկաթեայ կամքով յառաջ տարաւ իր ձեռնարկութիւն, ի գլուխ հանեց զայն, եւ այսօր համակիր թէ հակակիր ամէն ոք կ'խոստովանի թէ այս վերաչինութիւն անո՛ր նախաձեռնութեամբն եղաւ, և երէ այն առեն Հիւանդանոցը չվերաչինուէր, Ազգն այսօր ալ դատապարտուած պիտի ըլլար իր հիւանդներն ու տառապալները թողուլ 10—15 տարի առաջուան ողորմելի աւերակին խառնակոյտերուն մէջ։

*** Երբ Աբիկ էֆ.ն Ընճեան ճեռնարկեց 4—5,000 ոսկի ծախսել Սկիւտարի այրազաւերը Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն վերաչինութեան, ժամանակին ամէնէն չատ կարդացուող Հայ թերթը գրեց թէ ինչ հարկ Սկիւտարի մէջ իրարու անքան մօտ երկու եկեղեցի ունենալու։ Դպրոց մը աւելի հիմնել աւելի աղէկ չէ՞։ Ինչո՞ւ Ընճեան էֆ. այնքան դրամը դպրոց մը չհիմնելու չգործածէ։ Եւ այն առթիւ երկարօրէն բացատրեցին թէ եկեղեցի եւ վանք չհնելու պէտք չկայ, եւն։

Հակառակ այս առթիւ բոլոր զբաղէն Պոլիս եկող խոշոր ցախնաւ մը, որոյ մէջ երկու գոմէշներէ լծուած կառք մը կ'գտնուէր կարասիներով լեցուն, Գալաթաչի առջեւ չրջելով, կառքը, կարասիներով և գոմէշներով մէկտեղ, ծովը գնաց։ Նաւատիները՝ ծովի լոգանք մը ընելէ յետոյ, ապատուեցան։ Գոմէշներէն մին խեղդուած, իսկ միւսը լողալով ցամաք ելած է։

—Սև Ծովու բերանը կ'ծփան խորտակած նաւերու բեկորներ և մեծ քանակութեամբ ատաղձ։

—Նախընթաց իրիկուն Գավաքի առջեւ Օսմ. եռակայմ մէէխտ անուն առագաստանաւը որ հովին սաստկութենէն ընկղմելու վտանգ կ'սպառնար, Ռուսական Թէրէզ պահականաւին կողմէ հասած օգնութեան չնորհիւ, երէկ առաւու Պէօյիքճէրէ բերուեցաւ։ Պահականաւն նաւազք գիշերն ի բուն աշխատեցան ջրհաններով պարպել առագաստանաւին մէջի ջուրը։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ Մխիթեան 25 ամեայ տարեգործին առթիւ, յաջորիկ տարուան յուլիսի երկրորդ օրը Պէրայի մէջ տեղի պիտի ունենայ Դեսպանախորհուրդ մը, որուն պիտի մասնակցի Նաև Օսմ. կառավարութիւնը։

ԲԵՐԱՑԻ ԴԱՏԱՐԱՆԷն.—Այս Շբ.օր Բերայի Պատ. Ա. Ատեանը գատեց կամուրջին Պոլսոյ կողմը գտնուող վաւիլիէ խանի սրճարանին վարձակալ Եանքօն, որ ամբաստանուած էր թէ անցեալ Զատկին իր թաղավայի բնակարանէն ատրճանակ պարպած միջոցին՝ իր դրացիներէն Էլէնին փորէն վիրաւորած էր։ Ատեանը Պատ. օրինաց 183րդ յօդուածի տրամադրութեան համաձայն 10 օրուան բանտարկութեան դատապարտեց Եանքօն։ Ատեանի խրատ մը Զատկին ատրճանակ պարպողներուն։

ԶԱԳԱՑԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Երբ Էսատեան Եղբարք Բերայի Էսատեան Ազգային վարժարանն և յաջորկիչ Ս. Ծարուխեան եկեղեցին չինել ձեռնարկեցին, այն ժամանակուան ամէնէն չատ տարածուած Հայ օրաթերթը «Հնչակեան Կազմակերպութեան մը պայմանները» խորագրով կանոնադրը պայքար մը մղեց Էսատեան Եղբարց դէմ, պնդելով թէ քանի որ յիշեալ դպրոցին գետինն Ազգին է, եւ այնպիսի գետին մը, Բերայի կեդրոնին մէջ, աւելի կ'արժէ քան անոր վրայ կառուցուելիք չէնքին ծախքը, պէտք չէ որ Էսատեան Եղբարց անունին նուիրուի դպրոցը, ինչպէս պայման գրուած էր Ազգ. Պատրիարքարանին հետ, այլ այն կրթական Հաստատութեան անունը որ Ազգին համար նուիրական «Նուիրական վարժարան» անունն անփոխ պահուի, եւ բաւ համարուի դպրոցին ճակտին վրայ գրոշմուել Էսատեան Եղբարց անունը, իրրեւ չէնքը կառուցանողներուն անունը։

Հակառակ այս պայքարին, եւ այն առթիւ թէ ու դէմ գրուածներուն, Էսատեան Եղբարք իրենց բարեգործութենէն ետ չկեցան, եւ ի գլուխ հանեցին չինութիւնները, և Ազգին նուիրեցին, բարեյաջող այն միակ փոխարինութեամբ որ հաստատուած էր Պատրիարքական կոնդակով, և յօրէ անտի գործածութեամբ ալ նուիրագործուած է։

*** Երբ Մխիթեան էֆ. Ծակոբեան գլուխ կանգնեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի հինգամեայ, փտտած չէնքին վերաչինութեան, և թէ՛ ինք տալով. թէ ուրիշներէ հանգանակելով, 20-25 հազար ոսկի գործածեց ազգային ատիպողական պէտքի մը գոհացում տալու, իր տանուան ամէնէն աւելի կարեւորագոյն Հայ թերթը բռնեց

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000.000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 13,959,969
ՀԱՍՈՅԹ 1898 ՏԱՐԻՈՅ 2,954,793

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,303,700
ՀԱՍՈՅԹ 1898 ՏԱՐԻՈՅ 1,129,500

Ընկերութիւնք իրենց Կ. Պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կ'առաջարկեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագին սակերով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղդատաբար այն շաղարձակ ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն առատութեամբ։ —Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն Հրդեհի հիւղին համար մինչեւ ցարդ վճարած վնասնին 31.000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
'ՄԱՐԻԹԱՅՄ'

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւաց եւ առագաստանաւաց մէջի ապրանքներն եւ դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 21 եւ 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԿՐԷՇԱՄ
ԿԵԱՆՔԻ ԱՊՀՎԳՐ. ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
ԲԵՇՏԱ V, ՖՐԱՆՋ ԽՕՋԷՖՍԲԼԱՋ 6
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇԷՆՔԻՆ ՄԷՋ

Բուտա

1898 Դեկտ. 31ին Ընկ.եան ՊԱՏՐԱՍՏ ԴՐԱՄՆ էր 168,924,140
Տարեկան ԵԿԱՄՈՒՏ քէմ(?)ներէ ե տոկոսներէ 29,765,473
Ընկ.եան հիմնարկութենէն (1848) ի վեր ապահովագրական պայմանագրերու համար եղած ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ 362,853,507
1898 տարւոյն մէջ Ընկերութիւնը 6612 ապահովագրեր յանձնած է, որոց ապահովագրեալ դրամագլուխն է 58,680,009

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել Ընկ.եան Հունգարիոյ ե Արեւելքի ներկայացուցիչներուն որք ընդարձակ տեղեկութիւններու հետ պիտի տան նաեւ Ընկ.եան սակագիները։

ՍԲՈՆԴԷՆ
ԲՆԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ
ԱՄԷՆԷՆ ՏԵՂ Կ'ՎԱՃԱՌՈՒԻ

Սբոնդէնի հանքաջուրը պատուական ըմպելի մ'է որ կրնայ օգտակարապէս գործածուիլ մարսողական խողովակի ե մասնաւորապէս ստամոքսի զանազան հիւանդութեանց համար։
Տօքթ. Բաքամճեան

Սբոնդէնի հանքաջուրը փորձեցի անարիւններու եւ ջղային տկարութիւն ունեցողներու վրայ։ Մարսողական գործարաններու վրայ գերակշիռ ազդեցութիւն մ'ունի ե կ'նպաստէ ստամոքսի ե անկէ կախումն ունեցող բոլոր գործարաններու զօրացման։
Տօքթ. Ռոֆայէլեան

Կ'յայտարարեմ թէ Սբոնդէնի հանքաջուրն ախորժահամ ըմպելի մ'է եւ զօրեղապէս կ'ազդէ ստամոքսի հիւանդութեանց վրայ։ 30–4
Տօքթ. Թաքէսեան

ԹԻՒ 49
ԳՕՄԻՍԻՈՆ ԽԱՆ, ՊԷԿԼԵԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ամէն տեսակ արժեթուղթերու կանխիկ' ե ապառիկ կամ ալիվրէ [հավալէ] վերաբերեալ գործառնութիւնք կ'կատարուին, ուղղամտօրէն ե խորհրդապահութեամբ։ 5—3

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ
1900

Փութա՛ գնել հատ մը դեռ չսպառած չէ անցեալ տարի շատեր ուշ հասան։

Կ'պարունակէ. Օրացոյց զատ, 222 երես ընտիր եւ ամէնուն օգտակար մի յաւելուած։ 22 հրահանգ առողջապահական եւ դեղ ու դարման ցաւերու. 30 հրահանգ առողջ, երջանիկ եւ երկար կեանք անցընելու համար. 28 հրահանգ ծնողաց, զաւակաց եւ երիտասարդաց համար. 41 հրահանգ օրիորդաց եւ կանանց համար։—Բաժնամ ամուսնացելոց վրայ. Գեր. Յուսէփ Վ. Խաչերեան' Հաւարուծութիւն. 40 հարցերու պատասխան. 18 պատմութիւն. Տէր. Ճէլալեան' «Միւէսսիր պիր խաճ». 10 զանազանք. 50 բեկորներ. 55 մարգարիտներ ե 30 զուարճալիք։

Կ'ծախուի ամէն առաջնակարգ Հայ գրատանց մէջ. կեդրոնատեղի Մատթէոսեան գրատուն։ Գին 2 1/2 ղր. 20—3

ԷԼԻՔՍԻՐ
ՏԸ ՔՕԼԱ ՄՕՆԱՎՈՆ
ELIXIR DE KOLA MONAVON

Այս էլիքսիրը գինիով բաղադրուած կազդուրիչ դեղերէն աւելի ազդու եւ միանգամայն զօրացուցիչ է։ Համն ու հոտը խիստ քաղցր ըլլալով դիւրաւ կ'խմուի եւ երկար տարիներ անեղծ կրնայ պահուիլ, առանց ազդեցութիւնը կորսնցնելու։ Հիւանդութենէ ապաքինողներ, տկարակազմ անձինք, ծերեր եւ իրենց ոյժն սպառած երիտասարդներ, գործածելով այս էլիքսիրը, իրենց նախկին ոյժը կ'վերագտնեն։ Անարիւնութիւնը, գունատութիւնը ջղային տկարութիւնը, սրտի բաբախումը, դժուարամարսութիւնը եւ ստամոքսի ընդհանուր հիւանդութիւններ քիչ ժամանակի մէջ կ'բժշկուին այս դեղով։ Կէս գլխացաւի, ինֆլուէնզայի, եւ ամէն կարգի ջղային հիւանդութիւններու դեղը դարմանն այս էլիքսիրն է. սրտի նեղութեանց, որ յաճախ յղի կանանց վրայ կ'տեսնուի, անմիջապէս կ'փարատի այս էլիքսիրով։

Կ'ծախուի Բէչչիւքեան էֆէնտիի դեղարաններն ե բոլոր դեղավաճառանոցներու մէջ. 26—26

ԱԼԷԼՈՒԻԱ
ԻՆՆԵԱԿ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ
Գրեց Յ. Գ. Մ.

Անհասը, Բովանդակը, Հաստատը, Մահը, Աստուած, Հանճար, Գեղեցիկը ե Աստղերուն խօսքը։

Բանաստեղծական փիլիսոփ. թեամբ' յիշեալ ինը նիւթերուն ժխտական մտածումները խաղաղեւ մատենիկ մը։ Կ'ծախուի բոլոր գրավաճառներու քով։ 1—3

ԳԻՆ 5 ՂՐՈՒՇ

ՀՕԿԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Հարկ չկայ բացատրել թէ, ամէն սեռէ եւ հասակէ փափկակազմ անձանց ե գլխաւորաբար տղայոց, անկարող եւ տժգոյն եղողներու ու տկար կուրծք ունեցողներու համար, որչափ անհրաժեշտ է ձկան իւղ գործածելն։ Այսու ամենայնիւ ձկան իւղէն սպասուած բարեբեր արդիւնքը վայելել կարենալու համար, պէտք է վերջին ծայր ուշադրութիւն ընել ընտրութեան, որովհետեւ հիմայ, շատ մը կեղծ ու խարդախեալ իւղերը շիշերու մէջ լեցնելով կ'ծախեն հասարակութեան իբրեւ Մորիւ ձկան իւղ եւ այս անհարազատ եղերը գործածողներ փոխանակ օգուտի, վնաս կ'տեսնեն անոնցմէ։ Իսկ Պ. Հօկ Ամերիկայի Թէրնէօվ կղզւոյն մէջ մասնաւոր ձկնարան եւ գործարան հաստատած ըլլալով իր մասնաւոր նաւերով որսացած Մորիւ ձուկերուն թարմ եղը կ'հանէ անմիջապէս տեղոյն վրայ եւ եռանկիւն շիշերու մէջ լեցնելով կ'ծախէ Հօկի ձկան իւղ անուամբ։ Այս առթիւ 50 տարիէ ի վեր, աշխարհի հռչակաւոր բժիշկները Հօկի ձկան իւղ միայն կ'յանձնարարեն իրենց հիւանդներուն։ Սակայն կեղծերէն զգուշանալու համար ուշադրութիւն պէտք է ընել շիշին որ եռանկիւն է ե վրան կ'կրէ Հօկ անունն ու միացեալ գործարաններու դրոշմը։ Ընդհանուր դեղարաններու եւ դեղավաճառատուններու մէջ կը ծախուի։

34—3 Տէրը. Թ. Հօկ
Բարիզ, Քասթիլեօնէ փողոց Թիւ 2

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
ՃԱՄԲՈՐԴԱՑ
[Agence internationale des voyageurs]

ԻԶՄԻՐ, ԲԱՍՄԱՃԻ—ՀԱՆՆԻՇԷՐ ԹԻՒ 6
[Թրանսակեան Նախակաթան իէց]

ՍՈՅՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ սովորական գիներով ամէն կարգի տոմսակներ կուտայ ճամբորդներուն Իզմիրէն' Միջերկրական եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի բոլոր քաղաքներն ամէն շոգենաւային ընկերութեանց գիծերով։
☞ ՃԱՄԲՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒԶԱԾ ԲՈԼՈՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ ՁՐԻ կ'տրուին։
☞ Սոյն Գործակալութեան միջոցաւ Ա. [illegible] տոմսակ առնող ճամ[illegible] ենց [illegible]ներով ան[illegible] ինչեւ շոգենաւ ձրի կը [illegible] չ ծանրութիւն որ [illegible] եղի համար որ ըլ[illegible] [illegible] կ'ղրկուին մաքսատուն մնալու կամ ուղղակի հասցէի ղրկուելու պայմանաւ, խիստ չափաւոր գիներով։

ԱԶԴ. —Պատիւ ունիմ ծանուցանել' թէ բազում տարիներէ ի վեր ջանք ու աշխատութիւնք նուիրած եմ ապահովագրական ընդհանուր ընկերութեանց, եւ վերջերս գործատեղիս փոխադրած եմ, Կ. Պոլիս Պահճէ-գաբու Աստուրեան թղթատան վերի յարկ սենեակներն [որոց մուտքն է կից աղբիւրի քովի դռնէն]։

Կեանքի ապահովագրութեան փափաքողք մանրամասն տեղեկութիւն ստանալով, աւելի օգտակար ծանօթութիւններ պիտի գտնեն եւ պիտի համոզուին' թէ լուսաւոր գաղափարով ապրիլը ո'րքան բարի ապագայ կ'բերէ։ Իսկ ոգէտ մտօք ապրելով ո'րքան դժբախտ կ'ըլլան, մանաւանդ երբ զաւակաց տէր մարդ մը անկարեւոր համարէ աշխարհի նորահնար ամենաօգտակար միջոցները։ Իբրեւ մարդասիրական պարտականութիւն, կ'հրաւիրեմ ազնիւ հասարակութիւնն յապահովագրութիւն կենաց' մանրամասն տեղեկութիւններն ալ ձրի հաղորդելով։ Ամէն զոհողութիւնք ի գործ պիտի դնեմ գոհացնելու կեանքի ապահովագրութեան փափաքողներն։

Բաց ի Ուրբաթ օրերէ ամէն օր [Ը. Թ.] առաւօտէ մինչեւ ժամը 6 պատրաստ եմ ընդունիլ ազնիւ փափաքող անձինք։ Գործակատար
Հրդեհի եւ կենաց ապահովագրական ընկերութեանց
50—48 ՄԻՀՐԱՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

ՔՕՆԵԱՔ ՄԵԹԱՔՍԱՅ

Մեթաքսա քօնեաքին կեղծերը շինողներուն անխղճութիւնը վերջին աստիճանի հասած ե հրապարակն իրենց հակառողջական ապրանքներով ողողած ըլլալով, բուն Մեթաքսայի քօնեաքը գտնել ե որոշել անկարելի դարձած է։

Այս վնասակար ապրանքներն հրապարակէն վերցնել տալու համար Վեհ. Սուլթանի քիմիագէտ Քիրեաքօ Սինկրօս էֆ.ի օժանդակութիւնը խնդրուած ըլլալով, յիշեալը Պիրէոսի մէջ Ս. Ի. Ա. Մեթաքսա եղբարց գործարանն ու մթերանոցներն այցելած ե ամէն բան մանրամասնօրէն քննելէ ու վերլուծելէ յետոյ, նոյն քօնեաքին անարատութեան մասին եղած հրատարակութիւններն անժամ ստուգած ե հաստատած է։ Հետեւաբար, ասկէ յետոյ բուն Մեթաքսա քօնեաքին իւրաքանչիւր շիշին վրայ պիտի փակցուի պիտակ մը ուր Սինկրօս էֆ.ի 6000 թիւ տեղեկագրին մէկ հատուածն ե իր ստորագրութիւնն ու կնիքը տպուած պիտի ըլլան, նաեւ շիշերուն բերանները նոյն կնիքը պիտի գտնուի։

Այս պատուելին կեղծը շինողները, Ն. Կ. Վեհափառութեան քիմիագէտ Քիրեաքօ Սինկրօս էֆ.ի պաշտօնական կնիքն ե ստորագրութիւնը կեղծած նկատուելով, խստիւ պիտի պատժուին, ըստ տրամադրութեան օրինաց։ 36—13

ՋԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Բարձր դասու ընկերութիւններու մէջ տեսակ մը գարեջուր կ'գործածեն, ոմանք քաղցր հաճոյք մը պատճառելով ստամոքսը կառողջացնէ եւ մարսողութիւնը կատարելապէս կ'դիւրացնէ։ Ու եւ է պատճառաւ առաջ եկած աննկարգութիւն անմիջապէս կ'բժշկուի այս գարեջուրին շնորհիւ եւ մարդ նոր կեանք եւ ոյժ կ'ստանայ։ Հասարակութեան ծանօթ է այս գարեջուրը եւ աշխարհի ամէն կողմ բժիշկներն ստամոքսի հիւանդութեանց եւ դժուարամարսութեան համար միայն այս գարեջուրը կ'յանձնարարեն որուն անունն է «Լէոբրէ տը Մալթ Ֆրանսէ Տէժարտէն»։ Կերակրակուրէն առաջ Տէժարտէնի գարեջուրէն մէկ կամ երկու գաւաթ խմելով մարդս թէ' յոյժ կ'ախորժի ե թէ ստամոքսին առողջութեանը ծառայած կ'ըլլայ. որովհետեւ գործածել սկսելուն պէս, ախորժակը կ'բացուի, կերածը դիւրաւ կ'մարսէ, քունը կ'կանոնաւորուի, եւ մարմինը կը զօրանայ։ Փափկաճաշակ անձանց եւ ստամոքսի հիւանդութենէ նեղուողներու կը յանձնարարուի որ փոխանակ ստորին գարեջուր գործածելով ստամոքսնին խանգարելու, Տէժարտէնի գարեջուրէն գործածեն, որ թէ իրենց զուարթութիւն պիտի պատճառէ եւ թէ ստամոքսնին առողջ պիտի պահէ։ Կ'ծախուի ամէն դեղարաններու, դեղավաճառանոցներու եւ մեծ նպարավաճառանոցներու մէջ։ ՏԷԺԱՐՏԷՆ անունը չկրող շիշերը կեղծ են։ 13—6

ԿՈՒԶԷ՞Ք ՎԵՐՍՏԱՆԱԼ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՈՅԺ

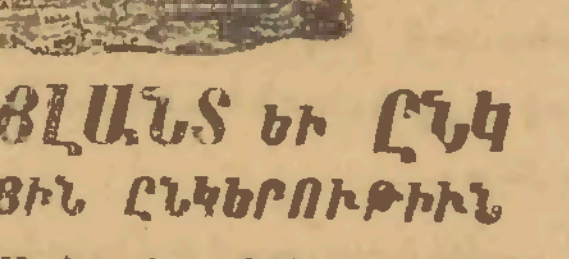
Ջեղխութեան ու ցոփութեան մէջ եթէ սպառած էք ձեր ոյժերն. անքնութիւնը, ալքօլն ու ամէն կարգի զեղծումներ եթէ ջլատած են ձեր կարողութիւնները. եթէ կանխահաս ծերութեան մտուած մը կ'զուցնէք ֆիզիքական եւ մտաւոր աշխատութեան հետեւանքով. եթէ ողնայարի ոսկրներդ կ'ցաւի, մէջքերնիդ չէք կրնար շտկել ու անզգալաբար կ'ծռի քամակնիդ. եթէ մարսողութիւննիդ խանգարուած է, արիւննիդ տկարացած ե նուազած. ե եթէ կ'փափաքիք բժշկուիլ այս ամէնէն ու վերստանալ ձեր երիտասարդական ոյժն ու կարողութիւններ, անհրաժեշտ է որ ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻ գործածէք անմիջապէս։

ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻՆ մարմնոյ իւրաքանչիւր անդամին վրայ արագ եւ ուղղակի ներգործելով, արեան շրջանն ու մարսողութիւնը կ'դիւրացնէ, ծունկերը կ'լեցնէ, ջիղերը կ'զօրացնէ եւ դիւրութիւն կուտայ անդամներուն' կանոնաւորաբար կատարել իրենց պարտականութիւնը, ճիշտ երիտասարդական կորովով։

Տասն հազարէ աւելի երախտագիտական նամակներ, կ'հաստատեն ինչ որ ըսինք ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻԻՆ օգտակարութեանց նկատմամբ։ Մերեր, հիւանդութենէ ապաքինողներ, ծնընդաբերութեան հետեւանօք տկարացողներ, անարիւն եւ գունատ անձինք եւ գլխաւորաբար անոնք որ ՈՅԺԻ պէտք ունին, պէտք է գործածեն անպատճառ ՄԱՐԻԱՆԻԻ ԳԻՆԻՆ։

Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 52—5

ԱԶԴ.— Բէյողլուի մէկ թիւէն մինչեւ 890 թուոյն ամբողջ հաւաքածոն մաքուր պահուած ծախու է։ Փափաքողք կրնան դիմել առ Կարապետ աղա Թագւորեան, Նամակը ղրկելով Տպարան։ 6—6

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի և Ալեքսանդրիոյ գծին [illegible]

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թ.նօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլաւիան	3500
Արմէնիան	10500	Էճիբշիըն	3500
Կէմբրիան	10500	Բըրժիըն	3000
Լանքասթրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արաբիան	35 0
Գօլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անատոլիան	2500
[illegible]	8000	Ալգարբըն	2500
Ֆերճինիան	8000	Լէսպիան	2000
[illegible]	3700	Մէնձօ	900
Վալէնսիան	3700	Օրթոս	800
[illegible]	3700	Լիմաօն	200
[illegible]	3500		

Ապրանքի տէրերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքները փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրամանները գրել չուզելու [illegible] 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆԴԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Ղալաթիա

ՆԱՄԱԿԻ ՓՈՒԼ.— Անոնք որ փոքր գումարներու փոխարէն նամակի փուլ կ'ղրկեն մեզ' պէտք է որ ապահովագրեն փուլ պարունակող նամակը։ Այս առթիւ նաեւ կ'յիշեցնենք թէ փոքր գումարներու փոխարէն ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒԼ կ'ընդունինք' 20 հատ 40նոց բուլը 20 ղր.ի հաշուով միայն։

Իւրաքանչիւր թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Անոր որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք
Խմբագրութեան ուղղուած նամակներ [illegible] ետ չեն տրուիր։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 23, 25, Պօղ Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (60)

ԽԵԼԱԳԱՐ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

ՀՆԴԿԱՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

—:—

ՊԱՐԶ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Խեղճ երիտասարդն' այս երկու նամակները Բեդրոսպուրկ ղրկած միջոցին' մտքէն իսկ չէր անցըներ թէ հայրը նոյն այն Թումաննեց աղջիկն իրեն կին ընտրած էր եւ մինչեւ իսկ երկու կողմէ ալ հարսնիքի պատրաստութիւններ կ'տեսնուէին։

Խեղճ Թումանենց ինք յանկարծակիի եկաւ անշուշտ Բեդրոյի այս նամակն առնելով։

Պետոյի տղան Վիեննայի մէջ անհամբեր կ'սպասէր իր գրած նամակներուն պատասխանին։ Բայց տասն եւ հինգ օր անցաւ առանց նամակի։

Արամն ալ Պոմպայէն պատասխանի կ'սպասէր Պետոյի մասին։

Եղիզայի վիճակն օր օրի աղէկնալու վրայ էր, ե յաճախ պտոյտներ կ'կատարէր Թէրէզայի հետ։

Իսկ Տիկին Լուիզ կ'խորհէր թէ ե՞րբ ե ո՞ւր պիտի կարենար տեսակցիլ Պետոյի հետ։ Այս վերջինն իր զաւկէն ստացած նամակին մէջ թէեւ կարդացած էր Լուիզի ե Թէրէզայի անունները, բայց անոնց ո՛վ ըլլալը չիմանալով գուշակել, կամ բնաւ միտք չընելով, կատղած էր Բեդրոյի դէմ, ե անոր մտադրած ամուսնութիւնն արգիլելու համար միջոցներ կ'խորհէր։

Թումանենց ալ, Բեդրոյի նամակը կարդալով, ցնցուած էր ուժգնապէս։ Իսկոյն կառք մը նստելով հազիւ կրցաւ իր գրասենեակէն տուն երթալ։ Խեղճ Օր. Հայկանոյշ, որ [illegible] կառուցանելու զբաղած էր, յանկարծակիի եկաւ։

Տիկին Պետօ' թէեւ ամուսնոյն հետ բնաւ չէր խօսեր Օր. Թումանենցի մասին, բայց Պետոյի դժգոհ ընթացքէն կռահելով որ գործին մէջ դժուարութիւններ ծագած են, շատ ուրախացաւ։

Այս ուրախութիւն կ'կատղեցնէր Պետոն, որ սակայն չէր կրնար գիտողութիւն մ'ընել։

ԻԱ.

Գործերն այս վիճակի մէջ էին, երբ օր մը լայն ու երկայն վերարկու մը հագած, օձիկը մինչեւ ականջները վեր քաշած ե գլուխը տափակ գլխարկ մը դրած ծերունի մը Տիկին Լուիզի տան դուռը զարկաւ։

—Զո՞վ կ'փնտռէք, պարոն, հարցուց սպասուհի մը դուռը բանալով։

—Տիկին Լուիզը տեսնել կ'ուզեմ, աւանդ մ'ունիմ յանձնելիք, ըսաւ ծերունին գլխարկը հանելով։

—Հաճեցէ՛ք վայրկեան մը սպասել, ըսաւ սպասուհին ե գնաց Տիկնոջ իմացնել։

Քիչ մը վայրկենէն վերադառնալով [illegible] սրահն առաջնորդեց ծերունին։

Երբ Տիկին Լուիզ սրահ մտաւ, այցելուն ոտք ելաւ ե գլխարկը հանելով ողջունեց։ Ծերունին գրպանէն նամակ մը հանելով ներկայացուց ե ըսաւ,

—Տիկին, Բեդրոսպուրկ բնակող Մ. Պետօ' յանձնարարած է ինձ այս նամակը ձեզ մատուցանել։

Տիկինը հասցէն աչքէ անցուց ե ծերունիին երեսը նայեցաւ։

—Անգլիերէնէ զատ ուրիշ լեզու չէ՞ք խօսիր։

—Ռուսերէն ալ կ'խօսիմ, Տիկին, ու քիչ մ'ալ Ֆրանսերէն։

—Լա՛ւ, տեսնեմ ի՛նչ գրած է ինձ Մ. Պետօ։

Տիկինն հետեւեալ տողերը կարդաց։

«Յարգելի Տիկին
«Իմ ազնիւ ե հաւատարիմ բարեկամիս, Մ. Նորենցովի հետ կ'ուղարկեմ ձեզ այս նամակ, ե զարմանօք կ'հարցնեմ թէ ինչո՞ւ անպատասխանի մնաց այն առաջին նամակս զոր ղրկած էի ձեզ Մ. Պետնավաքի միջոցաւ։ Ես զձեզ խելացի ու ողջամիտ կին մը կ'կարծէի ե մարդկութեան ու քաղաքավարութեան ամէն մասին մէջ հասկցուցի ձեզ որ ձեր մտադրած ամուսնութիւնն անկարելի բան է։ Հետեւաբար խնդրեցի ձենէ որ այլեւս անոր խօսքը չընէք ե բանցէ ի բաց ճամբեցէք իմ տղաս, Բեդրոն, եթէ տուներնիդ գայ նորէն։ Իսկ դուք առանց կարեւորութիւն տալու իմ ըսածներուս' շարունակեցիք ձեր գիտցածն ընել։ Ձեզ խօսք հասկցնելու համար, ահա ձեզ կ'ղրկեմ իմ հաւատարիմ բարեկամս, Մ. Նորենցով, որ ձեզ պիտի բացատրէ այս ամուսնութեան անկարելիութիւնը։
ԱՐԱՄ ՊԵՏՕ,,

—Կարդացի, պարոն, ըսաւ Տիկին Լուիզ նամակը ծալլելով ե քթին տակէն խնդալով։

—Ա՞ղէկ կարդացի՞ք, Տիկին։

—Հարկաւ։ Մ. Պետոյի պէս պատուարժան ու պատուական մարդու մը նամակն ամէն պարագայի մէջ ուշադրութեամբ կարդալ հարկ է։ Ի՞նչպէս է, աղէ՞կ է։

—Ո՞վ, Տիկին, ըսաւ այցելուն հեգնաքրքրութեամբ։

—Ո՞վ պիտի ըլլայ, Մ. Պետոյի համար կ'ըսեմ։

—Կ'ճանչնա՞ք։

—Ոչ, ո՞ւրկէ պիտի ճանչնամ, Բայց անոր որպիսութիւնը հարցնել պարտք չէ՞ միթէ. Տիկին Պետօն ալ աղէ՞կ է....։

—Սակայն, Տիկին, ինչո՞ւ ձեր պարտքն ըլլայ անոնց որպիսութիւնը հարցնել։ Չեմ հասկնար։

—Չհասկնալու բան չկայ, Մ. Նորենցով։ Այո', Տէր ե Տիկին Պետոյի որպիսութիւնը հարցնել իմ պարտականութիւնս է, վասնզի անոնց տղան աղջկանս նշանածն է։ Չէ՞ք գիտեր։

—Ներեցէք, Տիկին, ըսաւ Մ. Նորենցով զարմացմամբ, կ'երեւի թէ լաւ չըմբռնեցիք ձեզ յանձնուած նամակին պարունակութիւնը։ Եթէ կ'ուզէք, բացատրեմ։

—Հարկ չկայ, Մ. Նորենցով, գի շատ լաւ ըմբռնեցի անոր պարունակութիւնը, ըսաւ Տիկ. Լուիզ խնդալով։

—Ուրե՞մն....։

—Ուրեմն, ինչպէս ըսի, աղջիկս Մ. Պետոյի տղուն նշանածն է։ Մօտերս հարսնիք ունինք, կ'խնդրեմ որ դուք ալ բարեհաճիք ձեր ներկայութեամբ պատուել զմեզ։

—Սակայն, Տիկին....։

—Պատրուակ չեմ ընդունիր, Մ. Նորենցով։ Կ'փափաքիմ որ անպատճառ ներկայ գտնուիք հարսանեաց հանդէսին։ Հակառակ պարագային հաւատացէք որ պիտի վշտանամ։

—Տիկին, ըսաւ այցելուն Լուիզի երեսը նայելով ապշութեամբ, կա՛մ ես չեմ կրնար կոր խօսք հասկցնել, կամ դուք չէք ուզեր կոր հասկնալ։

—Մի՛ ըսէք այսպէս, Մ. Նորենցով, կ'աղաչեմ։ Կարելի՞ բան է որ ձեզ պէս յարգելի ու պատուարժան անձնաւորութիւն մը չկարենայ խօսք հասկցնել։ Նոյնպէս է նաեւ ինձ համար։ Այս գիտողութիւննիդ անարգանք մ'է թէ' ձեր ե թէ իմ անձիս դէմ։ Սակայն հոգ չէ։ Ես իմ մասիս կ'ներեմ ձեզ, գի Մ. Պետոյի պէս մեծարելի անձնաւորութեան մը կողմէ կ'ներկայանաք ինձ։

—Տիկին, կարճ խօսինք։ Գայլի վէպ մտիկ ընելու ժամանակ չունիմ։

—Գայլի վէ՞պ կ'անուանէք ըսածներս, Մ. Նորենցով, շնորհակալ եմ։ Բայց կ'կարծեմ թէ ձեր ըսած պատմութիւնները ձմեռ գիշերները միայն մտիկ կ'ըլլուին։

—Այն գործին վրայ, որուն համար եկած եմ հոս, բնաւ չէք խօսիր, Տիկին, ե ելեր պարապ խօսքեր կ'ընէք ինձ։

—Լա՛ւ, Մ. Նորենցով, խօսինք այն գործին վրայ, որուն համար եկած էք հոս, ըսաւ Տիկին Լուիզ խիստ անուշ ձայնով մը։ Ձեր խօսքը թո՛ղ ըլլայ։ Չեմ ուզեր որ վշտանաք։

—Ըսելիքս սա՛ է որ Մ. Պետոյի որդւոյն ե ձեր աղջկան ամուսնութիւնն անկարելի է։ Պարապ տեղը մի' յոգնիք։

—Այս տեսակ կարեւոր խնդիրներու մէջ խորհելով ու խորհրդածելով խօսելու է, Մ. Նորենցով, ըսաւ Տիկին Լուիզ լուրջ ե ծանր դէմք մ'առնելով։ Դուք կ'ըսէք թէ այս ամուսնութիւն անկարելի է, բայց կրնայ ըլլալ որ Աստուած յարմար տեսած է զայն։ Մեք Աստուծոյ կամքին հակառակ կրնա՞նք գործել։

—Տիկին, այս խնդրոյ մէջ Աստուծոյ միջամտութիւնն ու կամքը փընտռելու հարկ չկայ։ Այս ամուսնութիւն պիտի չկատարուի։ Ա՛ս է Մ. Բեդրոյի ծնողաց վերջնական որոշումը։

—Առանց Աստուծոյ կամքին տերեւ մ'իսկ չի շարժիր, պարոն։ Այսպէս կը հաւատանք մեք։ Թէեւ մեք կ'խորհինք ու կ'որոշենք, բայց Անոր կամքն է որ կ'կատարուի։ Կրնա՞ք ուրանալ։

—Տիկին, ձենէ Աստուածաբանութեան դաս առնելու չեմ եկած հոս, այլ եկած եմ բան մը հասկցնելու համար ձեզ։ Եւ դուք այդ բանը հասկընալ չէք ուզեր կոր. . .։ Այս պարագային մէջ, կ'կարծեմ որ գործն անախորժ վախճանի մը պիտի յանգի։

—Ի՞նչպէս, պարոն։ Չեմ հասկնար ըսածնիդ։

[Շար.' կայ.] ՏԻԳ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ